

GLAS GORENJSKE

Na prehodu v novo leto

„Novoletni sejmi“ in „pogostitve delavcev“

Novo leto — najstarejši praznik v zgodovini omikanega človeka — ima za nas v novi socialistični Jugoslaviji še svoj poseben pomen. Vsako leto na ta dan se lahko s ponosom ozremo nazaj na minulo leto in pretčimo delo, napore in uspehe, ki smo jih ustvarili na naši revolucionarni poti v socializmu.

Delovni kolektivi delajo obračune svoje proizvodnje, nagrajujejo marljive in sposobne delavce, pripravljajo načrte za novo leto in sklepajo pogodbe z dobavitelji in odjemalci.

Posebno skrb pa ob tem prazniku posvetimo našim najmlajšim. Iz leta v leto postaja praznovanje Novoletne jelke in prihod Dedka Mrza veličastnejše in popularnejše. Ni ga cibana in pionirja v vsej naši domovini, ki ne bi že tedne in tedne prej z nesirnostjo in veselim pričakovanjem čakal prihoda Dedka Mrza in štel dneve in noči, ki ga še ločijo od tega praznika!

Danes je praznovanje Novega leta srečno za nami. Otroci so si ogledali Dedka Mrza, novoletni sejem (v tistih krajih pa, kjer je bil), okrasili Novoletno jelko in prejeli darila. Starejši so odšli na zabavo — plesali so in pili...

NA JESENICAH so z razliko od prejšnjih let (ko so bili pretepi in tudi pokolji nekaj običajnega) silvestrovali to leto baje dokaj dostojno — (nek hudo domišljaj se sicer pripomni, da je bilo zato tako mirno in dostojno, ker železarji niso dobili novoletnih nagrad — pa mislim, da je to že obrekovanje).

Tudi najmlajši Jeseničani so zadovoljno preživeli praznike, saj je bil Dedek Mrz kakor precej radodaren.

V KRANJU je bil najbolj veličasten prihod in odhod Dedka Mrza (golovo najveličastnejši na Gorenjskem). Carobna razsvetljava, umetni ogenj, ognjemet, fanfare in Dedkovo spremstvo so dajale vzdušje pravičnosti (če že ne kar mi-pravičnosti). Tisti, ki so organizirali to in pripravili dekoracijo za novoletni sejem, so se zelo potrudili. Zal pa so otroci (pa tudi mnogi ponočnjaki) vso stvar kmalu poškodovali in uničili. Tudi sejem sam je bil bolj klavrn. Sicer so mnoga podjetja obljubila sodelovanje — a sta od vseh obljubo izpolnili le dve, pa še ti sta prišli na trg z blagom, ki gre bolj slabo v prodajo in s kaj majhno izbiro. Nakupovalci kljub polovični ceni niso preveč navdušeno segali po razstavljenih predmetih.

V KAMNIKU je bilo praznovanje Novoletne jelke v znamenju uriziranja pravilne igre »Kraljestvo malčkov«, ki jo je »Mladi oder DPD Solidarnosti« prikazal kar petkrat. Igralci — dišaki so pod vodstvom prof. Vidčeve pokazali mnogo smisla za podajanje lepših pravilnih iger.

Solska mladina ni bila individualno obdarovana, pač pa so nekatera podj. (»Stol«, »Kamnik«) izročila otrokom svojih delavcev in uslužbencev precej bogata in koristna darila. Seveda so otroci železničarjev, postarjev, učiteljev itd. precej »kritizirali«, ker ni »enakopravnosti« — pa kdo bi poslušal otroka!

V SKOFJI LOKI je bil novoletni sejem na trgu pred pošto zelo živahen. Pisali smo že, da bo tam paviljon, kjer bodo cibani in pionirji brezplačno pogostiti. In res se bilo tako! — Samo vsi malčki niso prišli na račun. Le močnejši in bojeviteljši so si »prijorili« pogostitev (tako da je marsikateri pionir odnesel v novo leto krvav nos).

Na zaključku pa še nekaj splošnega. Novoletni sejmi so bili skoraj povsod bolj slabo pripravljene. Sicer so se te ali one organizacije — posebno pa Društvo prijateljev mladine — silno prizadevale in tudi uredile in napravile mnogo (predvsem dekorirale prostor). Mnogo manj misla pa so za semenj pokazala podjetja (omenil sem že Kranj,

V novo leto s 86 stanovanji več

Živahna gradbena dejavnost na področju LOMO Kranj

Na svoji zadnji seji v preteklem letu so odborniki LOMO Kranj razpravljali o izpolnitvi investicijskega plana za leto 1950, o dopolnitvah družbenega plana ter še o nekaterih točkah dnevnega reda, ki je bil dokaj obširen. Zaključek leta ni prav nič motil odbornikov, da ne bi živahno sodelovali v razpravi in stajali na tehtne pripombe na poročila.

V preteklem letu je bilo v gradnji 14 stanovanjskih zgradb ter je bilo do konca leta dograjenih 10 objektov s 86 stanovanji, več samskimi sobami in šestimi lokali. Ze med letom so se v nekatera stanovanja stranke lahko vselile. Z gradnjo stanovanjskih hiš pa bo LOMO nadaljeval tudi v tem letu. Dokončane bodo namreč še štiri stanovanjske zgradbe s skupno 26 stanovanji in 10 garsonier. Prav tako je bil dokončan Zdravstveni provizorij, ki je bil Kranju izredno potreben. Prebivalci mesta že delj časa lahko uživajo zdravstveno skrb in nego prav zaradi hitre dograditve stavbe. Preč problem je še vedno poliklinika, ker na tem objektu letos z deli zaradi pomanjkljivih načrtov niso mogli nadaljevati. Vendar je LOMO za to leto predvidel v svojem proračunu večji investicijski znesek za nadaljno grad-

njo, tako da lahko upamo, da bo v tem letu tudi poliklinika začela z delom. Do 1. februarja bodo namreč načrti za polikliniko po priporočilu revizijske komisije že popravljeni in bodo z gradnjo lahko nadaljevali. Zelo pestra je bila v preteklem letu tudi komunalna dejavnost na področju mestne občine. Največ sredstev je bilo seveda porabljenih za stranski vodovod, ki je končno je dograjen. Razen tega pa je bilo veliko denarja porabljenega za položitev vodovodnega omrežja na Kalvariji, Smarjetni gori ter

na Gašteju. V tekočem letu pa bodo pričeli z gradnjo črpalnice na Gorenji Savi.

Ureditev okolice stanovanjskih blokov je dokaj časa bodla v oči marsikoga, ki je hodil tam mimo. No, z olepšalnimi deli so že pričeli ter bodo nadaljevali tudi v tem letu. Predvsem bodo napravili cesto ob blokov ter okolico stavb zasadili z drevjem in zelenjem.

Poleg teh naštetih del je bilo opravljenih še veliko drobnih zadev, ki pa skupaj dajo prav gotovo lep rezultat enoletnega dela kranjskega LOMO. Spodrsrlaj tu pa tam gotovo ne kazi skupne slike dela mestnega odbora, ki je vsa razpoložljiva finančna sredstva porabil je za pobiljšanje standarda delovnega človeka in za lep in kulturnen izgled mesta.

Težak je bil krvni davek

Ob trinajstletnici legendarne borbe v Dražgošah in ob obletnici množičnega odhoda občanov v partizane, praznuje občina Železniki te dni svoj prvi občinski praznik

Dve obletnici sta mejnik v dolgi življenjski dobi Železnikov. In ti dve obletnici so si občani zbrali za svoj občinski praznik. 13 let je preteklo od slavne borbe v Dražgošah, kjer so prvi gorenjski puntarji temejito naučili okupatorja spoštovati svoje svinčenko. Nič manj kot 1200 mrličev je obležalo pred položaji junakov, ki so branili Dražgoše. Pred silno premočjo pa so se morali umakniti. Tedaj so Dražgošani prvi plačali svoj krvni davek za svobodo. 85 padlih in živih zažganih, 82 upepeljenih hiš in vse družine izseljene; to je bil zaključek širjenja »novega reda« nacističnih »Kulturträgerjev«. Druga obletnica, ki so si jo Železnikarji prav tako zbrali za svoj praznik, pa je množičen odhod mladih fantov v partizane v zimi 1942-43. Vsi bi morali v nemško vojsko, braniti podirajoči se Reich, pa so si raje izbrali za svoj novi dom svobodne slovenske gozdove.

čina Železniki ljudski revoluciji in svobodi.

Občani so se na praznovanje pripravili nad vse slovesno. Ze preteklo nedeljo so začeli s prvimi prireditvami. Praznovanje so otvorili z izredno lepo pripravljeno telovadno akademijo domačega TVD »Partizan«. Nastopilo je preko 120 telovadcev od cibabanov pa do članov in članic. Vsi oddelki so želi burno odobravanje, ljudje so enoglasno ugotovili, da take akademije še ni bilo niti pred vojno, niti po njej. 6. januarja je domači SKUD uprizoril Borovo dramo »Raztrganci«, ki je napisana kot nalašč za te prilike, ko se ljudje spominjajo velikih in junaških časov, ko so se borili tudi proti domačim izdajalcem. 8. januarja bodo v Železnikih koncertirali pevski zbor iz Železnikov, Češnjice in Sele. Naslednjega dne bo v Dražgošah slovesen sprejem patrolj, kjer bo sprejel raport znani borec iz Selške doline, domačin major Prezelj, slavnostni govor pa bo imel prvoborec Ivan Bertonec — Johan. Po slovesnem delu sporeda pa bo v Dražgošah in v Železnikih velik partizanski miting. 10. januarja pa bo za zaključek praznovanja občinskega priznika slavnostna seja občinskega ljudskega odbora v Železnikih in položitev vencev na partizansko grobnico in spominsko ploščo.

Tako se bodo oddolžili občani Železnikov spominu na velike dni, ko si je narod sam pisal sodbo in jo tudi s krvjo zapisal v zgodovino.

Nagradili so jih

Upravni odbor Železarme Jesenice je nedavno obravnaval izboljševalne predloge nekaterih članov kolektiva. Vrsto najboljših predlogov, ki bodo koristili izboljšanju obratovanja v podjetju, so sklenili nagraditi. Nagrajeni so bili Ivan Zein 10.000, Anton Grošelj in Martin Beva 39.950, Ivan Smolej 20.000, Že Prešeren in Drago Višnar 28.500 ter Ivan Kotke, Juri Antič in Franc Krive 9.000 din.

Novatorji in racionalizatorji Železarme Jesenice so rešili že mnogo težkih in perečih proizvodnih problemov, ki bodo pripomogli k osamosvojitvi naše industrije. Nagrajencem čestitamo tudi mi.

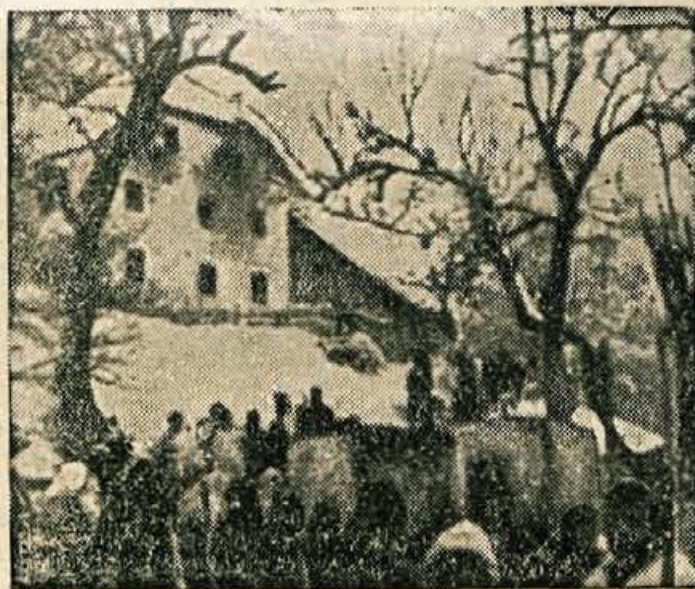
Na prijateljskih tleh

Cetrtek, 6. januarja.

Danes zjutraj je prisel »Galeb«, v spremstvu jugoslovanskih in burmanskih vojnih ladij, do otoka Lewis Jetty, kjer se je predsednik FLRJ Josip Broz Tito s svojim spremstvom in skupaj z burmanskimi predstavniki, ki so ga pozdravili na »Galeb«, izkrcal. S tem pride na uradni obisk predsednika Tita v Burmi, kamor je prisel na povabilo burmanske vlade.

Na obali so pričakali predsednika Josipa Broza Tita, predsednik burmanske unije dr. Ba U, predsednik vlade U Nu, člani vlade, predsednik parlamenta, predsednik rangunske mestne občine in drugi visoki predstavniki burmanskega javnega in kulturnega življenja. »Maršal ni tujez v Burmi«, je dejal burmanski minister za informacije U tin Vin. S tem je izrazil globoko resnico, ki jo je ljudstvo potrdilo danes na rangunskih ulicah, ko je z nepopisnim navdušenjem pozdravilo maršala Tita.

Značilni del 12-dnevnega obiska predsednika Tita v Burmi bo namenjen političnim razgovorom. Predsednik Tito in njegovi sodelavci bodo skoraj ves čas — tudi ob ogledu kulturnih in industrijskih krajev Burme — v stiku v najvišjih burmanskih voditeljih.

Dražgoše tik pred z godovinsko bitko

Občani se še danes živo spominjajo tistih težkih dni, ko so se zavedni Slovenci dvignili k upor, v katerem je sodelovalo tudi veliko prebivalcev občine Železniki. Radi pripovedujejo kako je bilo, saj v tem pripovedovanju je vedno delček njih samih. Naj nam pripoveduje Janko Lotrič, ki je borec v Dražgošah skupaj s tovarišem Jankom Kraljem nosil municijo in bombe na položaje.

»Dva sva bila,« je pričel. »V nemškem skladišču v Železnikih je bilo nič koliko orožja, municije in bomb. Pred vrati pa je stal stražar in tega je bilo treba premočiti. Pri sprednjih vratih so domači fantje zapeli nekaj pesmi in stražar jih je »ginjeno« poslušal. Med tem pa sva midva z Jankom vdrila zadnja vrata in znosila na pokopališče municijo in bombe. Drugega dne pa sva vse to spravila čez Soro za fizikalnim domom in skrila v neko votlo bukev. Med tem sva že dobila zvezo s Pavšičem in Jelencem, ki sta bila na položaju v Draž-

gošah. Dogovorili smo se za stanek v Dašnici vsak večer ob deseti uri. Tu sem sva nosila municijo in bombe polnih deset večerov. Oba borca pa sta jun nato znosila na položaje, ki so bili »zakonspirirani« in nihče ni smel do njih. Naslednjega dne je začela velika nemška ofenziva na Dražgoše, v kateri so Nemci dokaj časa mislili, da gre do izlet, kot so to bili vajeni doslej po vsej Evropi. Tu pa se jim je ustavilo! Nekaterim, in teh ni bilo malo — za vselej.«

Tako je pripovedoval Janko Lotrič. Poleg njega pa je v tej lepi Selški dolini še veliko takih junakov, ki se tedaj, ko je šlo za življenje naroda, niso prav nič bali za svojega.

V občini Železniki je padlo 188 mladih ljudi, ki so žrtvovali svoje življenje za boljše dni in za svobodo: 50 družin je bilo izseljenih in nič manj kot 119 stanovanjskih hiš je bilo med NOB požganih. Tak je bil davek, ki ga je prispevala ob-

Pred zbori mladih delavcev

Mladinske organizacije spet po tovarnah - Mladina naj prispeva svoj delež pri družbenem upravljanju

Ze svoj čas so bili po tovarnah mladinski aktivni, ki so vodili in usmerjali življenje delavske mladine. Vendar so bili ti aktivni preneseni izven zidov tovarn na teren, kjer naj bi nadaljevali svoje delo in poživili mladinsko dejavnost tako na deželi kot v mestih. Mladinska organizacija pa na terenu ni izpolnila svoje naloge. Aktivni na deželi pa tudi v mestu so razpadli in za mladino se največkrat nihče ni brigal. Mladina je bila sicer vključena po številnih športnih in kulturnih društvih, vendar ni znala vnesti vanjo svojega mladostnega poleta ter je bila zaradi tega več ali manj zapostavljena. V tovarnah je nešteto problemov, ki jih ne rešujejo v korist in v interesih mladine. Sindikati in delavski sveti so pre-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Navečja tragedija v zgodovini pomorstva

Kaj vraga se je moglo pripetiti v kurilnici, je razmišljal Phillips. Bride, ki je opazoval tovariša, je previdno pogledal proti na pol odprtim vratom, snel slušalke in dejal s pritajenim glasom:

„Ogenj imamo v bunkerju za premo, Phillips. Tretji inženir mi je zaupal to skrivnost. Dejal je sicer, da ni nevarno, vendar mu ne verjamem, kajti vsi nosači premoga so zaposleni pri gašenju. Long ni edini, ki se je pri tem delu opekel, pravijo, da je močno opečenih več ljudi, nekaj pa celo mrtvih.“

Phillips se bridko nasmehne, skomigne z rameni in resignirano poda brzozavko Brideu. V tem trenutku vstopi generalni direktor Ismay. Pogleda brzozavko, jo preleti, iztrga Brideu iz rok, vtakne v žep in reče: „Pustite to, to ni nujno. Čas je, da sprejmete poročila iz Londona.“

Bride pripravi sprejemnik in si tesneje pritrudi slušalki.

„Halo, Titanic! Nujno! Za generalnega direktorja mr. Ismaya. — Napnite prosim vse sile, da bo ladja prispela v newyorško pristanišče v rekordnem času. Lord Morton.“

Bride odda brzozavko mr. Ismayu, ki še vedno stoji v kabini, medtem pa poslušajo naslednje poročilo. Prihajalo je z nemškega parnika „America“, ki je plul nedaleč od Titanica. Brideova roka je mehnično pisala: „Pozor! Opazili smo dve veliki ledeni gori v vaši smeri. Pazite!“

Ismay se skloni k telegrafistu. „Je tudi to za mene?“

„Da, in za kapitana, seveda,“ mu je odvrnil Bride.

„No, potem bom odnesel poročilo kapitanu kar jaz.“

Medtem ko je stopal mr. Ismay proti poveljniškemu mostu, je v mislih venomer ponavljal besedilo opozorila. Čelo se mu je zmračilo in vedno nasmejani obraz se mu je zresnil. Je to morda samo dobro premišljena spletka, s katero hoče nemški parnik doseči, da bi Titanic zmanjšal hitrost? Kaj, če nima pri tem vmes svoje prste Lloyd? Vsekakor! V trenutku se je spomnil sporočila iz Londona. „Napnite vse sile“, tako je pisalo v sporočilu. Torej naprej! Preden je prišel do kapitana se je premislil, vtaknil poročilo v žep, odhitev k dvigalu, se spustil v strojnico in osebno naročil glavnemu inženirju, naj pošene stroje z vsvo paro.

Medtem so se v telegrafski kabini kopicili svarilni signali. Posebno glasna so bila ponovna svarila nemškega parnika, ki je označil tudi kraj, kjer je bila trenutno ledena gora.

Phillips, ki je pregledoval brzozavke, je začel počasi izgubljati potrpljenje. „Daj, sporoči vendar, naj nas vendar puste v miru s temi ledenimi gorami,“ je zakri-

čal Brideu. Bride se je trpko nasmehnil in izpolnil povelje.

„Toda kaj bo, če kljub vsemu vendarle trčimo v ledeno goro?“ je pristavil.

„Saj vendar vidiš, da direktor Ismay noče o ledenih gorah ničesar slišati. Zaradi njih parnik ne bo zmanjšal hitrosti. Zakaj naj bi torej poslušali venomer te svarilne klice. Samo razburjajo me,“ je odgovoril Phillips.

„Kapitana pa bo vendarle treba obvestiti, da je svarilnih signalov vse več,“ je dejal Bride.

„Odloži slušalki in skoči mu povedat.“

Phillips si je sam nataknil slušalki na ušesa in sedel k telegrafskemu aparatu.

Kapitana je obvestilo o svarilnih klicih nemalo presenetilo, saj o ledeni gori doslej še ni slišal ničesar, niti ni prebral prve brzozavke nemškega parnika „America“. „Seveda, seveda, z direktorjem Ismayem sva se že dogovorila,“ je hitel. „Brzozavk ni treba sprejemati več, saj vam je to naročil tudi direktor, mar ne?“

Bride je zmeden odšel. Kaj vraga se dogaja na tej ladji, je mislil sam pri sebi.

Medtem je vstopil v kapitanovo kabino prvi inženir Wilkins. Bil je smrtno blede. Njegove kretnje so bile nervozne in videlo se je, da ga tarejo hude skrbi. Ko je odšel, je med vrati srečal direktorja Ismaya. Pozdravil ga je, ne da bi mu pogledal v oči. S hitrimi koraki se je napotil k dvigalu in se vrnil v strojnico.

Ismay je vstopil. Ko je kapitan Smith

zagledal pred seboj generalnega direktorja, je občutil, da mu popuščajo živci.

„Kaj je hotel Wilkins od vas, kapitan?“ je začel Ismay. „Vas je prišel morda svariti pred ledenimi prividi?“

„Nihče ne ve ničesar o ledenih gorah, niti jaz ne bi bil tega vedel, če me ne bi pravkar o tem obvestil pomožni telegrafist. Mislim, da ne želite, da bi kdorkoli zvedel kaj o tem? Lahko se zanesete name“, je odgovoril kapitan. „Toda je še druga nevarnost in o tej mi je ravnokar poročal Wilkins. Vozimo s hitrostjo 25 vozlov. Wilkins meni, da kotli ne bodo zdržali takega pritiska in da lahko pride do najhujšega — do eksplozije. Razen tega nimamo dovolj rešilnih čolnov.“

„Nesmisel, ta človek je verjetno ponorel. Mar ne ve, da se Titanic sploh ne more potopiti? Mar ne ve, da je ves parnik en sam rešilni čoln?“ Ismay je postal zaripel od jeze. „Človek, mar veste kaj govorite? Zavedajte se, da gre za rekord, za modri trak, za slavo in ugled naše družbe, za... za milijone, dragi kapitan!“ je skoraj vpil.

„Tudi za življenje nad dva tisoč ljudi gre“, je odvrnil mirno kapitan. „Protestiram, vendar bom izvajal povelja, toda na vašo odgovornost.“

„Raje bi rekli: na odgovornost zavarovalne družbe“, je krohotaje odgovoril Ismay. „Titanic je namreč visoko zavarovan.“

„Wilkins je pravil tudi, da je v gorečem bunkerju deset nosačev v smrtni nevarnosti, mr. Ismay.“

„Pri tem se pač ne da ničesar spreminiti, dragi kapitan“, je prostodušno odvrnil Ismay. „Te ljudi je treba prepustiti njihovi usodi, ker železna vrata bunkerja morajo ostati zaklenjena, da ne bi uhajal dim v višja nadstropja. Ukazujem, da je treba, brž ko se stemni, napotiti potnike v medkrovje v svoje prostore, vsem, ki so zaposleni v strojnici, pa je dostop na krov prepovedan.“

Nato je direktor Ismay odšel na krov in hotel s samozavestnim obrazom prepričati predvsem samega sebe, da ni nobene nevarnosti. Od potnikov na nevarnost nihče niti pomislil ni. Le Jakob Astor je pristopil na samem k Ismayu, ga pogledal naravnost v oči in zaupno vprašal: „Je morda kaj narobe?“

„Kako? Zakaj?“ se je delal nevednega Ismay.

„No, tako, sem mislil... Vi... Morda so to samo slutnje. Toda če bo kakšna nevarnost, me prosim pravočasno obvestite. Še to! Kako pa je z rešilnimi čolni?“

„Ze dobro, ze dobro!“ je odvrnil direktor Ismay. „Sicer pa, kakšna nevarnost naj bi nam sploh pretela, saj je Titanic vendar nepotopljiv! Titanic je en sam rešilni čoln“, je ponovil smeje svoje staro zatrdilo.

Ne glede na ponovna svarila sosednjih parnikov Ismay ni dovolil kapitanu, da bi zmanjšal hitrost vožnje. Ladja je z nezmanjšano brzino rezala valove.

Nekaj minut čez enajsto uro v nedeljo ponoči je bilo, ko je javila straža prvemu ladijskemu častniku W. C. Murdocku, ki je nadomestoval kapitana na poveljniškem mostu, da je opazila kake 3 milje od ladje neko temno gmoto.

„Je ledena gora?“ je vprašal Murdock. „Verjetno. Premika se počasi. Zdi se mi zelo velika“, je odgovoril stražar.

Murdock je snel slušalki in začel preiščevati, ali naj poroča o tem kapitanu ali ne. Vsekakor bi bil dolžan to storiti. Toda, saj mu je vendar sam generalni direktor zaupno dejal, da je kapitan Smith bojazljiv, ki si ne upa ničesar tvegati. Obljubil mu je tudi, da bo povišan v kapitana, če bo, ne da bi pri tem trpela hitrost vožnje, spravil ladjo skozi nevarni pas.

Obotavljal se je. Že je hotel dvigniti slušalko, pa se je v trenutku premislil. Skomignil je z rameni in se začel spet sprehajati po mostičku. Ura je odbila 11 in 15 minut. Straža z jambornika je spet javila:

„Ledena gora se naglo približuje. Okrog 50 metrov jo moli iz vode.“

Murdock še vedno okleva. Kaj storiti? Njegovi prsti se nervozno igrajo s tastero aparata, s katerim ima zvezo s strojnico. Naj da povelje, da ladja zmanjša brzino?

Z jambornika se spet oglašajo straža, ki javlja:

„Ledena gora se pomika naravnost proti nam. Oddaljena je komaj še sto metrov.“

Prepozno

Preden se je Murdock zavedel, je bilo že prepozno. S polno paro drveči parnik je treščil ob velikansko ledeno goro, katere ostri robovi so presekal jekleni trup ladje.

Trčila sta dva titana! Čudo tehnike — nepotopljivi Titanic in skozi temno noč se pomikajoča pošast arktične narave.

(Nadaljevanje prihodnjic)

R. A. Arbeles:

Krik iz noči

Opotekel sem se. Zgrabil sem za kljuko. Natančno sem čutil v svoji roki njen mrzli kovinski hlad. Obupan in ves iz sebe od groze sem skušal zbežati. Toda čeprav vežnih vrat nisem bil zaklenil, jih zdaj vendar nisem mogel odpreti. V tem hipu pa sem tudi že zaslišal bežeče korake mnogih ljudi po cesti in zdaj je hužknilo nekaj mimo mene. Ali je bil človek ali je bila le senca, nisem mogel spoznati. V hipu, ko sem tisto nekaj videl, se je zdelo, da nima težine človeka, takoj nato pa je zapustilo jasen dojem telesnosti ženske, ki je v najhitrejšem begu prihajala po cesti nizdol, ženske v dolgem, valujočem oblačilu, ki si ga je, da bi laže tekla, spredaj z roko privzdignila. Za njo pa je dirjala cela truma moških v čudovitih nošah, ki so tuje našli dobi. Tudi pri njih se je pojavil isti pojav: kot duhovi so brzeli mimo, a vendar zapustili za seboj dojem telesnosti. Ne vem, kakšna blaznost se me je lotila in me prisilila, da sem stekel za njimi. Morda je bila sorodna blaznosti v bitki, oni blaznosti, ki peha vojaka v sovražni ogenj in ki je močnejša od strahu. Se nikoli nisem tako drvel kot takrat; pa saj to ni bilo toliko podobno teku kot bolj nekemu polzenju ali plavanju kakor ga poznamo iz sanj. Ves čas sem videl pred seboj lov, žensko spredaj, trumo moških za njo. Zdelo se mi je, da se vse pogreza v senco noči. Začuden sem se zavedel, da stojim pred leseno ograjo, ki je robila razvaline jezuitske kasarne. Nad vhodom je visela deska z napisom: Nezaposenim vstop prepovedan.

Planil sem skozi vrata. Tu je stal nočni čuvaj, čisto blizu vhoda. Presenečeno me je pozdravil, ko me je naenkrat zagledal pred seboj. Ponosen na to, da ga je moj nenaden prihod našel budnega, se je zravnil in se mi hotel javiti. Toda nisem ga pustil do besede:

»Ali niste tu videli ženske? Pravkar!... Oblečena je bila v sivo dolgo obleko, ki jo je spredaj nabrala v roko. Tu notri je hitela!«

»Ničesar nisem videl, gospod stavbenik, prav ničesar.«
»Toda, za vraga, saj se vendar ni mogla razbliniti v zraku! Da niste morda spali? Z odprtimi oči spali?«

Čuvaja je moj šum zelo užalil, zagotavljal mi je, da ni spal, da pa tudi videl ni ničesar.

Zdaj sem začel iskati kam. Oblezal sem vse luknje, preteknil vse kote na dvoriščih, pregledal sem prav vse sobe in sobice. Plezal sem čez nevarne ostanke zidovja, ki je grozilo, da se zdaj zdaj zruši pod menoj, da bi lahko pogledal v sicer nedostopne prostore. Potem sem zopet hitel po napol odprtih galerijah. Na njihovi zamazani slikarji je odsev svetilk risal čudovite sence. Cerkev, ki je bila nekdanj popolnoma vklejana v staro poslopje, tako da sta le streha in stolp molela nad sivo zidovje, je bila skoraj že očiščena podrtije in tu je bilo nešteto skrivnih kotičkov. (Toda tudi tu nisem našel ničesar.)

Težke glave in tresočih kolen sem šel domov. Naprej in naprej sem v mislih razglabljal, kar sem videl. Iskal sem tem stvarim novih razlag, toda postajal sem vedno bolj zmeden.

»Danes pa, upam, nisi ničesar slišal«, je vprašala moja žena zjutraj.

»Ne, trdno sem spal«, sem lagal in brž vtaknil glavo v umivalnik, da ne bi opazila znamenaj te noči na mojem obrazu.

Tega dne smo v ruševinah odkrili nekaj, kar je spravilo tudi mirnega arhivarja iz ravnotežja. Pri podiranju lepega starega portala s pomembno umetniško vrednostjo smo morali ravnati s prav posebno pazljivostjo, ker so ta spomenik stare umetnosti nameravali postaviti na drugem mestu. Nad dvema pilastroma, ki sta kazala bogato cvetlično in sadežno ornamentiko, se je vzpenjal nad vhodom lep lok. Na pomolu nad tem lokom so stali kipi svetnikov iz 17. stoletja. Ko so hoteli dvigniti sv. Jakoba z njegovega podstavka, mu je odletela glava z vratu, se kotalila nekaj korakov naprej in obležala v gramozu. V nastavku glave so delavci opazili okroglo, koničasto vdolbino, kot da je bil nekdo tu pritrjen drog. Ko so delavci dvignili trup s podstavka in ga postavili na tla, smo videli, da je vdolbina na glavi imela svoj podaljšek v trupu. Najprej sem delavce zaradi nepazljivosti okregal, dr. Sallieri pa, ki je glavo pobral in jo napeto motril, me je prekinil:

»Ljudje niso krivi, dragi prijatelj. To ni nov vlom, ampak star. Ne gre za slučajno ločitev, temveč za namerno in prav nič se ne bi čudil...«

V tem hipu je stopil k meni delavec in mi dal ovitek orumenelega papirja:

»Toda tu je bilo v luknji, morda je kako pisanje...«

Arhivar me je pogledal in mi vzel svitek iz roke. Previdno ga je skušal odviti, dokler se mu ni končno posrečilo. Na risalni mizi v moji baraki ga je pritržil z risalnimi žeblički. Bil je kosček močnega papirja, ki so ga v davni preteklosti navadno rabili za sestavljanje najvažnejših pogodb. Zaman sem se poskušal znajti v zmešnjavi rdečih in črnih črt. Zdelo se

mi je, da je to nekak načrt. Vendar z vsem svojim gradbeniškim znanjem nisem mogel razbrati smisla tega načrta ter sem moral končno odnehati. Dr. Sallieri pa je vztrajal, da hoče uganko na vsak način rešiti in me je prosil, naj mu dovolim, da vzame papir domov.

Se predno smo končali z delom, se je vrnil in mi že od daleč mahal z roko. Nekam slovesno je položil svojo roko na moje ramo in me peljal skozi stranska vrata v cerkev, kjer naju nihče ni motil. Čudovito večerno nebo, na katerem so po čudovitih skratno rdečih in smaragdnih globinah plule vijoličaste ladjice z belimi jadrji noči nasproti, je dajalo samotni cerkvi svojevrstno barvo. Visoki baročni srebrni svečniki, med katerimi sva stala, so bili rdečkasto pobarvani. Sveta Neža

tam na nasprotni strani se je otrsela svoje žalosti in se od ostrih refleksov navzela neke žareče strastnosti. Svetniški kipi, prižnica, angeli pod oboki so bili spremenjeni, kot da so se rešili dnevnih dolžnosti in da se veselo noči, ko bodo popolnoma sami in bodo lahko zaživel življenje, ki se nam o njem niti ne sanja.

(Dalje prihodnjic)

Od hleva do nove tovarne

S kreditom, ki bi ga tovarna potrebovala za razširitev, bi zaposlili še 500 ljudi - Resitev socialnega problema kmune

Ko pridete v Zelezničke, se vam bo prav gotovo zdelo, da se svet tu neha, še prav posebno, če ste te kraje obiskali prvič, kot jaz, čeprav pelje razmeroma široka, vijugasta cesta naprej v Podbrdo in še dalje na Primorsko. Do biš vtis, kot da so ti Vansovec, Kovaški vrh in Ratitovec sosednjimi hribi, preprečili pot. No, zaradi mene bi se svet v Zelezničkih tokrat lahko tudi nehal, saj tako ali tako nisem bil namenjen dije kot do tu. Tovarno »NIKO« sem si želel ogledati in napisati nekaj o njej.

NJIH PROIZVODE sem že dostikrat videl na najrazličnejših velesojnih in razstavah in tudi na Gorenjskem sejmu. Moram reči, da so napravili name globok vtis. Od tod morda tudi želja, spoznati enkrat življenje ljudi, ki te proizvode izdelujejo.

Zaman sem se trudil, da bi se skozi okno avtobusa zagledal tovarno, ker sem si jo predstavljal kot pravo tovarno — čeprav manjše poslopje, vendar z velikimi prostranimi okni, kot so številna poslopja po vojni zgrajenih podjetij v naši državi. Že bi se bil vdal misli, da morda nisem prišel v pravi kraj, če ne bi natanko vedel, da je »NIKO« prav v Zelezničkih in če ne bi šel, ko sem že bil stopil iz avtobusa, mimo stavbe, kjer je bil napis: »Občinski ljudski odbor Zelezničke. Torej sem le prav prišel.

Povprašal sem kar prvega mlajšega, kje je tovarna in takoj me je napotil v pravo smer. Saj v Zelezničkih ni človeka in otroka, ki ne bi vedel kje je »NIKO«. To ni prav nič čudnega!

Niti snovanje kmune za Selško dolino s sedežem v Zelezničkih, ni pripomoglo v taki meri popularizaciji Zelezničk. Kot so to v prvi vrsti napravili proizvodi tovarne. Temu lahko zahvalijo občani, da zna že marsikdo v naši državi in tudi prenekateri inozemec, s prstom pokazati na karti — Zelezničke.

»IZ NIČ NI NIČ« — pravi star pregovor in to je res. V Zelezničkih pa so dejansko začeli skoraj za nič.

Ko so leta 1945 v gorenjskih hribih prenehale pokati partizanske puške, so se vrnila tudi partizani iz Zelezničk na svoje domove. Skrbelo jih je kako bo z delom, čeprav so slutili, da bo v novi državi, ki je zgrajena na naprednejših temeljih, drugače. In res! Ni bilo treba mnogo govoriti, da se je Niko Zumer, mehanik in sedanji direktor tovarne, sporazumel s tovarni in ustanovili so mehanično delavnico, zarodek tovarne, ki daje kruh vedno večim delavcem ne samo iz Zelezničk, ampak iz vse Selške doline. Zumer je edini imel nekaj strojev, ostali njegovi tovariši pa razen dobre volje in pridnih rok niso imeli ničesar.

1946. leta so že ustanovili zadružno s 15 člani, od katerih je bilo 9 vajencev. V začetku so izdelovali le risalne žebeljčke, papirne in palične sponke. Začeli pa so pripravljati obemernorodje za proizvodnjo »mehanike«. Prostor, v katerih so delali, so bili vedno tesnejši. Razširiti tega problema pa je pripomogla nacionalizacija, ki je odvzela nemučurju Jägerju njegovo imovino — hleve in drugo. Tja v hlev so namenili preseliti svoj obrat. Preuredili so ga z udarniškim delom, poleg tega pa so vpeljali 10-urni delavnik, čeprav je bilo plačanih le 8 ur.

Počasi, a vztrajno, z ogromno volje in truda so se razvijali. »Mehanike« — proizvod katerega so izdelali prvega dne le dva komada, izdelala danes 7 delavcev v 8 urah 1800 komadov. — Pred dobrimi tremi leti pa so začeli že tudi s proizvodnjo analitskih in preciznih tehnic, kasneje laboratorijskih centrig in mešalcev. Magnetna lučka — najnovejši proizvod, je že na tržišču, medtem ko bodo magnetni vžigalniki že v začetku leta v prodaji.

ŠTEVILKE SO SUHOPARNE, z njimi se ukvarjajo le birokrači, boste dejali. Strinjam se! Vendar če imajo tako vsebino, kot te, se jih vsekakor izplača navesti.

Bruto produkt, ki je lansko leto znašal 117 milijonov, so letos dvignili na 206, prihodnje leto pa bo znašal že 320 milijonov.

Stroji in delavci so že sedaj skoraj drug na drugem, če bi pa lahko preselili oddelek za laboratorijski material v nove, večje prostore, bi samo v enem letu zvišali bruto produkt na 1 milijardo 52 milijonov dinarjev. Kaj to pomeni? Že v enem letu bi lahko tovarna vrnila skupnosti vse posojilo!

Idejni načrt za izgradnjo novega poslopja je že izdelan. V prvi gradbeni etapi bi potrebovali za stavbo 143 milijonov in za stroje 123 mil., od katerih odpade znatno manjši del na uvožene. Na ta način bi potrebovali v letu 1955 60 milijonov kredita in leta 1956 še ostalih 206 milijonov.

SVOJO PROIZVODNJO preusmerjajo tako, da proizvajajo le tiste proizvode, katere uvažamo. Tako so samo v letošnjem letu prihranili državi 252 milijonov deviznih dinarjev. Z razširitvijo obrata pa bi zadostili 80% vsem domačim potrebam po proizvodih, ki bi jih izdelovali, to pomeni znatno olajšavo, ker se močno zmanjša odvisnost od zunanega trga.

SKORAJ BI ŽE samo hvalo pel kovinarjem iz Selške doline. Ni dvoma, da jih je treba vsekakor pohvaliti, ker so res postrtovovalni in delovni. Vendar sem pri pregledu materiala za zadnjo sejo OLO, v poročilu o finančni izpolnitvi družbenega plana za prvih 9 mesecev letošnjega leta zasledil številko, ki kaže, da znaša dobiček od doseženega bruto produkta v tem podjetju 36 odstotkov.

Ali ni to malo prehudo? Ali se ne bi morda dalo delati s manjšim dobičkom? Ali ne meče ta številka senco na vse dosežane uspehe podjetja?

TAKO JE V ZELEZNIČIH. — »NIKO« — to so Zeleznički in obratno. Vse živi in dela za tovarno, tovarna pa nudi delavcem zaslužek in kruh. Razvoj tovarne bo lahko prispeval k izboljšanju življenjske ravni ne le Zelezničarjev, temveč vseh prebivalcev Selške doline. Že sedaj, če čas pa še toliko bolj, ne bo več treba govoriti o Zelezničkih kot o »kraju beračev«.

Tudi kmuna za Selško dolino, ki bo imela sedež v Zelezničkih, bo lahko v marsičem temu pripomogla. I. Ausec

Alkoholizem se da omejiti

S seje upravnega odbora Gostinske zbornice v Kranju

Ni prav nobenega dvoma, da se je treba z vsemi močmi boriti proti alkoholizmu, vendar je nemalo važno, kje in na kakšen način se bomo spopadli s tem družbenim problemom.

Dejstvo, da se je tudi Gostinska zbornica za okraj Kranj lotila tega problema in ga obravnavala na zadnji seji upravnega odbora, je vsekakor pohvalno in vzpodbudno. To tembolj, ker je anketa med šolsko mladino v kranjskem okraju pokazala, da je med 12.876 mladink in mladincev 4899 takih, ki uživajo alkohol. Verjetno bi podobna anketa med preostalo mladino v okraju pokazala še dosti slabšo sliko.

Pri vzgoji mladine moramo težiti za tem, da ji sploh preprečimo, seveda kolikor je mo-

gotavljanjem, da bo lahko vsak obiskovalec dobil v gostilni oziroma gostinskem obratu tudi čašo sadnega soka, če ga bo zahteval, žal to ne držl. V Kranju recimo, razen v »Slaščičarni in kavarni« ter v gostilni »Pri Knedlinu« sadnih sokov ni moč dobiti.)

Številke so dostikrat kaj trmaste. Zato nam bo več kot jasan dokaz dosežanje jalove borbe gostinskih podjetij proti alkoholizmu dejstvo, da so gostinska podjetja v kranjskem okraju leta 1953 napravila 316 milijonov dinarjev prometa z alkoholnimi in le 16 milijonov dinarjev z brezalkoholnimi pijačami. In ob koncu še tol Sklepi zbornice so obvezni le za člane zbornice, kako pa bodo ta sklep izpolnjevali nečlani?

Tudi zagovori odgovornih uslužbencev gostinskih podjetij, češ da med prebivalstvom ni dovolj zanimanja za brezalkoholne pijače ter da bi se jim odprta steklenica sadnega soka, predno bi jo prodali pokvarila, ne držl. Prav gotovo je tu drugo ozadje: menda se s sokovi da le premalo zaslužiti.

Vsi smo si edini, da je treba alkoholizem v sedanjem položaju vsaj kolikor se da omejiti, ker izkoreninili to družbeno zlo še ne bomo tako kmalu. Toda nadvse pomembno pa je, kako se bomo lotili tega problema. Zato bo v tej splošni akciji trba najti še marsikatero obliko te borbe in morda poseči še po drugačnih ukrepih kot doslej.

POPRAVEK
V 50. številki našega lista v preteklem letu smo pod »Glasom naših bralcev« objavili članek: Za 60 dinarjev. Članek popravljamo v toliko, da kine dvorana v Kranju nima stojišč, zato tudi za koncert Slovenskega okteta niso bila v prodaji. Pač so bili za dijake v prodaji priklonni sedeži, ki pa jih žal dijaki niso dobili, temveč so jih pokupili drugi poslušalci.

Uredništvo
Pozivamo vse gasilce Prostovoljnega gasilskega društva — Kranj, da se udeležijo obnega zbornice društva, ki bo v soboto, 8. januarja ob 19. uri v shrambišču.

Jeseniški železarji so izpolnili

letni plan tudi letos predčasno

Zaradi velikih potreb, ki jih narekuje naša povojna graditev, so v Železarni na Jesenicah znatno povečali proizvodnjo. V letu 1954 so proizvedli nad 150 tisoč ton vlečenih in valjanih proizvodov, za 50 odstotkov več kot pred vojno. Izdelali so še okoli 22.000 ton lahkih in 13.000 ton težkih profilov, 16.000 ton tanke pločevine, 50.000 ton debele pločevine, brez katere si ne moremo predstavljati naše industrije kotlov in ladjedelnice, itd.

Same številke morda nič ne povedo in težko si je predstavljati, kaj pomeni ta količina jekla in železa za našo skupnost. Če bi hoteli prepeljati vse to jeklo in železo na železniških vagonih in če bi naložili na vsakega 10 ton, bi bil vlak dolg skoraj 140 kilometrov. Vsi ti proizvodi jeseniške železarne pa so že več ali manj končni proizvodi. Da pridobijo toliko ton jekla in železa morajo predelati milijone ton surovin: koksa, rude, apnenca itd. Samo jekla so letos proizvedli več kot 214.000 ton.

Preveč pa bi bilo naštevati vse kraje, kjer so gradili iz jekla, izdelanega na Jesenicah samo v preteklem letu.

Proizvodne naloge je jeseniški kolektiv izpolnil pred rokom in jih do konca leta pre-

segel za okoli 5%. Vrednost bruto proizvodnje v devetih mesecih preteklega leta cenijo približno na 14.157 milijonov dinarjev, pri čemer so ustvarili 3.979 milijonov dinarjev dobička.

Proizvodnja v jeseniški železarni bo v prihodnjih letih še naraščala in bo dosegla svoj maksimum leta 1960, ko bo za 150% večja od predvojne. Do takrat bodo zaključili tudi izgradnjo in modernizacijo nekaterih obratov. Iz kreditov, ki so jih dobili iz splošnega investicijskega sklada, že gradijo novo valjarno za tanko pločevino na Javorniku, delno so obnovili težko prago in zgradili novo krožno peč za ogrevanje blokov. Dogradili so že tudi prvi del nove valjarne in platinsko peč, v topilnici pražilne peči in velik prostor za praženec, ki že obratuje, popravili so kotle in postavili nov parni kotel z zmogljivostjo 40 ton pare na uro, dvorano jeklarne so podaljšali za 90 metrov in zgradili nov 100 tonski žerjav. V preteklem letu pa so končali tudi z gradnjo predelovalnih obratov in vrsto manjših objektov.

J. P.

Za ponovno centralizacijo?

Uspehi in neusp. hi reorganizacije trgovine v kranjskem okraju

Reorganizacija trgovin je povzročila že v samem začetku nemalo razprav. Danes se ponovno mnogo razpravlja o teh problemih. Izgleda, da smo preveč dosledno izpolnili Uredbo o reorganizaciji, ker predlaga sindikat, — v javnosti pa je že tudi novi osnutek uredbe o trgovini — ponovno delno centralizacijo trgovin.

Za osvetlitev teh problemov v kranjskem okraju pa naj posluži prispevek Iva Seftica, ki je lahko spodbuda za splošno razpravo o vprašanih trgovin na Gorenjskem.

V trgovini z živili na drobno so se zaslužki znižali od 12% na 7—9%, pri manufakturnem blagu pa so ostali isti. le v prometu s sadjem in zelenjavo so se neutemeljeno zvišali.

S povečano konkurenco med trgovinami na drobno, se je znatno izboljšal tudi odnos do kupcev. Skrb za odjemalca in njegovo naklonjenost je sedaj čutili skoraj v vsaki trgovini. Vse to je seveda samo po sebi prineslo v trgovino tudi druge dobre spremembe, ki se izražajo zlasti v večji izbiri blaga.

Kolektivni samostojnih trgovin morajo kolikor je mogoče varčevati z izdatki, skrbeti morajo za večji promet in podobno. Zaloge v trgovini na drobno so se zmanjšale (tudi kot posledica splošnega stanja na trgu), kakor tudi obratni krediti. Povečali pa so se krediti za trgovino na debelo. Vse to je seveda naravna posledica decentralizacije podjetij, ki pa kaže, da se hitrost blagovnega obtoka ni zmanjšala, marveč pospešila, ker samostojne trgovine delajo z neznatnimi zalogami in blago hitreje vnovčujejo.

Šele nova organizacija trgovine je končno tudi pokazala pravo strokovno vrednost našega trgovskega osebja. Onažamo, da imamo nekaj sposobnih mladih kadrov, ki lahko uspešno vo-

dajo samostojne trgovine, saj se je spodbuda razvila tako v iskanju blagovnih virov kot odjemalcev — potrošnikov. Tudi skrb za strokovno usposobljenost poslovojcij nismo pogrčali. To bi bilo v grobem le dobre strani reorganizacije, naš načene slabosti.

men pa je pokazati tudi dolejnjega uspeha je doživela reorganizacija v Kranju, kjer je bila opravljena premljšeno in preudarno. Osamosvojile so se le močnejše trgovine, manjše pa so ostale v sestavu trgovskih podjetij, ki še naprej uspešno poslujejo.

Slabše je v Skofji Loki, kjer so se osamosvojile tudi nekatere prodajalne, ki za to nimajo pogojev, ker imajo zelo majhen promet in le po enega uslužbenca. Zaradi tega so le-te zašle v precejšnje težave in jih bo treba pripojiti drugim trgovinam ali podjetjem ali pa ukiniti, ker nimajo pogojev za samostojno poslovanje.

Nekatere trgovine so pričele samostojno poslovati brez zadostnih materialnih sredstev. S plačnimi skladi so neke razpoglabili precej na široko, druge pa uslužbenci kljub marljivemu delu niso prejeli 100 odstotnih plač.

Največ težav je povzročilo knjigovodstvo. Večina manjših

trgovin ima honorarne knjigovodje, kar je seveda le začasna rešitev. Državni organi in banke zahtevajo isto od male trgovine kot od velikega podjetja, kar uslužbenec manjših obrat. zelo obremenjuje. Odnosi med poslovojem in knjigovodjem marsikje še niso dovolj razčiščeni. V nekaterih primerih je o vsem odločal knjigovodja, poslovođa pa je le nabavljal in prodajal blago.

Proizvajalna podjetja večinoma niso hotela imeti opravka z novimi trgovinami, tako da gre danes blago od proizvajalca do grosista — detajlista in potrošnika, kar še daleč ni vedno nujno. Čas bi že bil, da bi proizvajalci trgovali tudi z detajlisti, zlasti če ne gre za nakup malenkostne količine blaga. Skrajšana pot od proizvajalca do potrošnika bo skupnosti le koristila in trgovino na drobno osvobodila sedanje odvisnosti od grosistov.

Ena izmed bistvenih pomanjkljivosti pa je družbeno upravljanje v samostojnih trgovinah. V obratih, kjer je zaposleno pet ali več ljudi je to še kolikor toliko zadovoljivo, čim manj pa je uslužbencev, tem slabši je položaj. Če temu pristojemo še dejstvo, da tržna in finančna inšpekcija vse premalo nadzira trgovine — prav povečan nadzor pa je eden izmed osnovnih pogojev te organizacije — potem nam je jasno, da so osamosvojene trgovine preveč prepuščene same sebi in da je njihovo poslovanje vse preveč odvisno od posameznikov, kar ima lahko slabe posledice.

Takšno je stanje po reorganizaciji trgovine v našem okraju. Pri nas ne moremo reči, da organizacija ni uspela, marveč ravno obratno. Treba pa bo odpraviti sedanje pomanjkljivosti organizacije in jo še bolj utrditi.

„Glas Gorenjske“ v vsako gorenjsko hišo!

MESEC JANUAR — MESEC »GLASU GORENJSKE«, to je geslo, s katerim prihaja naše uredništvo pred naročnike, bralce in prijatelje našega lista.

Doseči želimo, da bi naš list prodrl v še tako zakotno hišo na Gorenjskem, želimo, da bi »Glas Gorenjske« brali prav v vsaki vasi — skratka povsod!

Več tovarišev, oziroma tovarišic, se je že javilo, da bodo za »Glas Gorenjske« nabirali nove naročnike. Tovariši Tone Pipp, učitelj iz Zabnice je sedaj že zbral pet novih naročnikov, šolski upravitelj iz Zalega loga tov. Hinko Nečimer pa deset. **POSNEMAJTE SE VI!** Bloke za nabiranje novih naročnikov lahko vedno dobite v upravi našega lista.

V današnji številki pa smo pripravili našim bralcem posebno nagradno anketo, z željo, da bi nam naši bralci odgovorili na postavljena vprašanja:

1. Kaj vam najbolj ugaja v našem listu?
2. Kaj najraje berete: politične, gospodarske ali kulturne članke?
3. Ali menite, da je treba naše rubrike: »Iz sodnih dvoran«, »Nesreče«, »Gibanje prebivalstva« še povečati?
4. Ali mislite, da je treba priobčati obširnejša poročila s seš Okrajnih ljudskih odborov ter morda objavljati tudi sprejete odloke?
5. Kakšno je vaše mnenje o tehničnem izgledu našega lista? Kaj bi se dalo po vašem mnenju še izboljšati?
6. Ali vam ugajajo naši podlistki? Kakšne podlistke bi najraje brali?
7. Ali berete raje daljše ali krajše članke?

Za tiste, ki bodo najbolje odgovorili na postavljena vprašanja, katere je treba dostaviti v naše uredništvo najkasneje do 20. januarja t. l., smo pripravili nekaj nagrad: I. nagrada 1500 dinarjev; II. nagrada 1000 dinarjev; III. nagrada 500 dinarjev; od IV. do X. lepe knjižne nagrade uredništva; od XI. do XV. nagrade pa je prispevala Tova»na likerjev in sadnih sokov »Belsad« iz Črnomlja v Beli Krajini, po eno steklenico izbravnega likerja.

PONOVO OPOZARJAMO NAŠE NAROČNIKE, da jim ni treba pošiljati denar za naročnino po pošti, ker bodo zaošlato naročnino pobirali pismonoše. Zato prosimo, da cenjeni naročniki to upoštevajo!

NE POZABITE! Kdor bo plačal naročnino za »Glas Gorenjske« za vse leto 1955, najkasneje do konca februarja, bo upoštevan pri velikem nagradnem žrebanju, ki bo zajelo vse naše naročnike. Žrebanje bo v začetku marca!

Nagrade:

RADIO APARAT
KUHINJSKA OPREMA
G*RAĐBENI MATERIAL
TFKSTILNO BLAGO
OBUTEV VSEH VRST itd.

ZATO POHITITE IN NAROČITE »GLAS GORENJSKE«!

Slabega novinarja propadla reportaža

NEKAJ ZA NAŠE ŽENE

Sobica - prijeten dom

SEJA UREDNIŠKEGA ODBORA...

»Kapot!« so združili glave, preudarili in sklenili, da bo Lole — ki je pravkar nastopil od ustanov in posameznikov tolikokrat prekleti novinarski poklic — napisal reportažo.

IN LOLE JE UBOGAL. Naročili so mu, naj napiše reportažo »o žitju in bitju pred poročnim uradom«.

»To je važen družbeno-socialni problem«, si je mislil Lole. Sel je in stal pred občinskim poslopjem v dežju, snegu in mrazu, iskal navdih, podatkov in dogodkov, prisluskoval tu in prisluskoval tam... Vztrajal je junaško — do zadnjega diha.

Vendar je moral odnehati. Ni česar ni bilo zanimivega.

»Te reportaže se ne da napisati«, je klavrno raportiral svojim predstojnikom.

»Boš pa drugo!« Ta odgovor odgovornega ga ni vznemirila, kajti pripravljen je bil storiti vse.

IN LOLE JE ZOPET odšel. Kaj noče napisati? O komunah se je že dosti čekalo, o stanovanjskem vprašanju je že sam preveč čekal — in to sta dva glavna problema, ki trenutno najbolj razburjata družbeno življenje naše »mle slovenske domovine«.

Premišljeval je. Pisati reportaže ni lahka stvar. Seveda, če deliš same pohvale in »poklone«, če pišeš o »velikih uspehih«, o »hvalevrednih prizadevanjih«, o »odličnem gospodarstvu« te ali one ustanove ali podjetja — potem je vse v redu. Toda če se spustiš v stvari, ki smrdijo, kjer ni vse tako kot bi moralo biti in zavlihtiš malo svoje novinarsko pero nad izkoriščevalci in goljufi, nad lenuhi in budaki — tedaj gorje ti. Najmanj kar se ti lahko zgodi je to, da te proglase za družbi škodljivca, ker pišeš stvari, ki jih »ljudstvo ne razume«. Se vedno je pri nas vse preveč razširjen nazor: časopis naj prinaša novice — in hvall. O kaki družbeni kritiki se nam le še bolj sanja.

Lole je to dobro vedel, zato je dolgo preudarjal in iskal

Vse osebe so izmišljene in vsaka podobenost je zgolj slučajna!

prave poti. Tako dolgo je tuhtal, da so se mu misli že začele skoraj kisati.

Končno jo je »pogrujal«. Napisal bo socialno reportažo — reportažo o »občinskih revežih«.

Morda sta mu za to dala navdih dva »socialna« dogodka, ki sta mimogrede obležala v njegovem spominu: zadnjič je srečal miadega berača (levo roko je imel malo pohabljeno), ki je »trd kot čep« stal pred postajnim poslopjem v Kranju in prosjačil — nekaj dni potem pa je srečal, ko je sedel v točilnici hotela »Evropa«, silno majavega moža z značko ZB (trdil je, da je bil v taborišču Dachau), ki ga je prosil, naj mu žrtvuje nekaj dinarčkov, da se bo lahko peljal domov na Jesenice. Gre iz bolnišnice in nima denarja.

DA BI SI POISKAL PODATKE o »socialnih problemih« se je odpeljal Lole na teren. Obiskal je mestno občino v Lamlilu.

»Ja, veš, jaz pa iz principa ne dajem nobenih pojasnil novinarjem«, ga je navdušeno nagovoril predsednik LOMO Lamlila. »No, pa ker si ravno ti, Lole — se pa vsedi!«

Ni izvedel mnogo. Samo en omembe vreden primer je našel prostor v njegovi beležnici. V Lamlilu živi dekle (mlado, lepo razvito, s prijetnimi grudi, sočnimi ustnicami in zapeljivimi očmi), ki ima že tri otroke. Kolikor se je dalo ugovoriti, so vsi trije različnih očetov. Zaposlena ni, saj živi od otroških doklad in alimentov, ki jih morajo plačevati »sodnijski ugovoljeni očetje« in verjetno nekaj tudi od »podpore« njenih klientov. Za otroke, ki morajo raztrgani in lačni ležati kar na surovi slami, se ne briga. Cemu le?

Zadnjič bi ji kmalu umrl. V luknji, kjer stanujejo, je tako pasje mraz, da so bili, ko je prišla po dolgem romanju njeva »mati« domov, že nepozvrzneni. — Z drgnjenjem in zdravniško pomočjo je uspelo

»Favliha« je bral, da »v Kranju, v Prešernovem domu, kjer naj bi šolariji — vojne sirote našli svoj novi dom in ljubezen, nekateri pedagogi tako bunkajo in klofotajo svoje varovance, da imajo te dvakrat sirote zavetišče bolj za arest, kot za dom.«

In da se v domu »menda« najbolj počuti sam upravnik, zlasti sedaj, ko si je naprtil de-

jo) malo rogaajo. Kajti tem je dosti bolje, saj sedijo doma, vlečejo podporo za začasno nezaposlene in izžemajo državo in svoje starše. Tudi to je ne moči, da sedijo za pisalnimi mizami v njenem podjetju dekleta, ki imajo komaj 4 razrede nupriznane nemške meščanske šole. Zaveda se pač, da je vsak začetek težak in grenak...

KER PA NI MOGEL dobiti več podatkov, je Lole žalostno ugotovil, da mu je tudi ta reportaža splavala po vodi. Ko

žurstvo in si ga kot čezurno delo pusti lepo honorirati. Dokler ni on dežural, to delo ni bilo plačano.

»To je snov za reportažo«, je ves navdušen planil Lole in takoj oddiral v internet. Toda doživel in videl je prav nasprotno, kar je pričakoval:

Na dvorišču je ravno pred upravnico vrgel nek pobit svoje pokrivalo v blato.

»Poberi kapo!« mu je ukazala upravnica.

»Ne bom je!«

»Poberi!« Toda trmoglavac se ni ganil.

»Mojduš, bi mu jo prisilil«, si je mislil Lole. Gotovo bi se tudi vi strinjali z njim.)

Priskočil je drug deček in jo hotel pobrati.

»Ne, on jo bole je dejala upravnica in se z ostrim pogledom obrnila k trmoglavcu.

»Ne bom jo in jo ne bom!« je zmagoslavno zaključil in nastvil lice. »Pa me udarite, če si upate!«

Lole je zazijal in šele čez čas mu je padlo na um, da je to pravzaprav posledica »vzgojnega« pisanja o vzgoji našega »Pavliha«, ki ga tudi otroci kaj radi prebrajo. V svojo beležko pa si je Lole zapisal še: »Tudi »Pavliha« mora pisati resnice (čeprav v humoristični obliki), ne pa takih laži, kot je ta, da si upravnik Prešernovega doma pusti honorirati svoje dežurstvo.«

KAKOR JE GLEDAL, vselej je prišel do zaključka, da tudi te snovi ne bo za pošteno reportažo. Nekoliko obupan in ves zbežan se je zaletel še v poslednji problem, v brezposelnost. Slišal je nekje, da je zadnje čase pri nas mnogo ženske delovne sile brez zaposlitve.

Odšel je v neko podjetje. »A, od »Gorenjske štipe«, ga je pozdravil prvi »pionter« (prava pisarniška podgana) in ga zviška pogledal. Pri njem se tega ni mogel zvedeti, kaj pripravlja podjetje za Novoletno jelko.

Po raznih privatnih »kanalih« pa je izvedel, da dela v nekem oddelku tega podjetja (kot navadna delavka pri stroju) deklet, ki ima popolno srednješolsko izobrazbo (ekonomski tehnikum), ki pa je še zadovoljna in hvaležna, da ima sploh zaposlitev in da si lahko sama zasluži vsaj skromen kruhek. Sicer se ji tiste, ki že skoro dve leti čakajo na razna knjigovodska in druga administrativna mesta (čeprav imajo le kak razred gimnazije ali pa celo le tečaj — in se jih zato podjetja otepa-

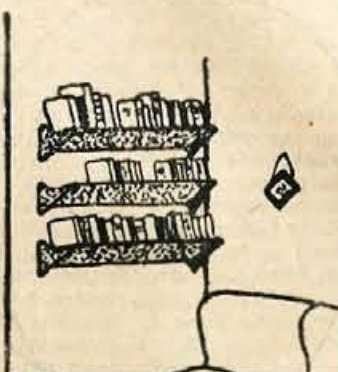
nejo med njimi prav zaradi različnih želja pri souporabi neprijetni spori.

Najboljša rešitev je vsekakor ureditev prijetnega kuhinjskega kotička kar v sobi. V njem lahko nemotno kuhamo kadarkoli in kolikor dolgo želimo, saj se nam na nikogar ni treba ozirati.

Za improvzacijo kuhinje ni potrebno kdo ve koliko prostora. Najpreprostejša je srednje visoka omarica s policami, ki jih spredaj pokriva zavesa, ali pa se zapira z običajnimi lesenimi vratci. Kuhalnik postavimo na zgornjo ploskev, ki naj bo po možnosti sestavljena iz dveh zložljivih desk, da na ta način povečamo delovni prostor.

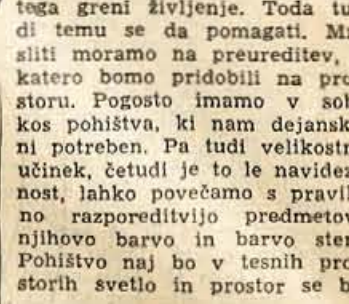
Kot nalašč za kuhinjo so pripravna tudi slepa vrata, v katero nam mizar vdelo police. Ena od njih nam lahko služi za delovno ploskev. Navadno kuhinjsko mizo prav tako lahko

spremenimo v kuhinjo. Spodaj nam že precej let nudijo le skopo odmerjen stanovanjski prostor. Veliko samskih ljudi pa tudi številne družine bivajo v eni sami sobi. Ta »enoprostorna« stanovanja pa so neredkokdaj tudi vzrok večjim ali manjšim težavam. Tako si n. pr. kuhinjo deli med seboj več najemnikov in pogosto nastanejo med njimi prav zaradi različnih želja pri souporabi neprijetni spori.

Ena od njih nam lahko služi za delovno ploskev. Navadno kuhinjsko mizo prav tako lahko

naj bodo police za posodo pa tudi na vrh lahko postavimo majhno omarico, kot kaže slika. Oboje pregrnemo z zaveso, ki naj bo v skladu z ostalimi pregrinjali in zavesami v sobi. Sobica, ki se nam je mesec ali dva po vselitvi še zdela udobna, postane sčasoma tudi pretresna. Mali dom je prenapoljen in stanovalec zaradi tega greni življenje. Toda tudi temu se da pomagati. Mišliti moramo na preureditev, s katero bomo pridobili na prostoru. Pogosto imamo v sobi kos pohištva, ki nam dejansko ni potreben. Pa tudi velikostni učinek, četudi je to le navideznost, lahko povečamo s pravilno razporeditvijo predmetov, njihovo barvo in barvo sten. Pohištvo naj bo v tesnih prostorih svetlo in prostor se bo

same od sebe širil. Tudi podobe na stenah naj bodo sestavni del notranje arhitekture. Moderno stanovanje lepo dopolnjuje tudi knjiga, položena na mizi ali omarici. Če imamo knjig več, jih ne zapirajmo v omare, ampak jih namestimo na police, ki delujejo bolj sproščeno.

Za police lahko najdemo prostor v zidnih vdolbinah, pod oknom ali pa ob kratki prazni steni. Tako razvrščene knjige v za delovno ploskev. Navadno kuhinjsko mizo prav tako lahko

POZIV

vsem podjetjem in zadrugam za predložitev letne davčne prijave o opravljenem prometu v letu 1954

Po določilih čl. 21 Uredbe o davku na promet (Uradni list FLRJ, št. 55/1953) so vsi davčni zavezanci, ki vodijo poslovne knjige oziroma knjige prometa, dolžni predložiti pristojnemu finančnemu organu letno prijavo o opravljenem prometu.

Zato pozivamo vse davčne zavezance področja OLO Kranj, ki so v letu 1954 bili zavezani voditi poslovne knjige ali knjigo prometa, da predložijo pristojnim finančnim organom LOMO Kranj, Tržič, Škofja Loka in OLO Kranj do konca JANUARJA 1955 LETNO PRIJAVO O OPRAVLJENEM PROMETU V LETU 1954.

V davčni prijavi je izkazati promet in obračunani davek po posameznih tarifnih številkah in davčnih stopnjah. Razen prometa, ki je zavezan plačilu davka, je treba v davčni prijavi navesti tudi ostali promet, ki ni zavezan plačilu davka in se izkaže v enem znesku pod nazivom »OSTALI PROMET BREZ DAVKA«.

Poleg prijave o opravljenem prometu in obračunanem davku naj podjetja predložijo seznam izvršenih vplačil s sledečimi podatki: datum vplačila, znesek vplačanega davka in konto NB, na katerega je bil davek nakazan.

Opozorjamo, da rok za vlaganje davčnih prijav ne bo podaljšan.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ
UPRAVA ZA DOHODKE

GLAS GORENJSKE

Izdaja:
Casopisno, založniško in tiskarsko podjetje
»GORENJSKI TISK«
Kranj, Koroška c. št. 6.
Direktor:
Sumi Nace.
Urejuje:
uredniški odbor.
Odg. urednik:
Slavko Beznik.

Telefon uredništva: št. 475, uprave 190 / tek. račun pri NB Kranj - okolica št. 624-T-127 / Izhaja vsako soboto. / Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100 dinarjev. Posamezna šte. stane 10 din

Dragi prijatelji!

Vedno sva si z odgovornim urednikom v laseh, ker mi za vsako številko odkáže tako malo prostora. Mnogo imam prispelkov, ki jih še nisem objavil, zato prosim moje pridne dopisnike, naj malo potrpijo in se naj ne hudujejo. V prihodnji številki si bom spet dobil malo več prostora in objavil vse, kar imam.

Pozdrav Vaš Kosibrin!

Kako je bilo na svatbi Dedka Mraza in snežink

Marsikdo si bo mislil, da hočem napisati pripovedko, pa vam bom le povedal, kako smo pomagali pripraviti darila Dedku Mrazu v četrti vzporednici 3. razreda osnovne šole v Kranju.

V začetku decembra smo se nekateri učenci in učence zbrali po pouku na kratek posvet. Na tem posvetu smo se dogovorili, kako bomo pomagali Dedku Mrazu pripraviti darila. Počasi in vztrajno smo zbirali denar. Kmalu pa smo videli, da

bo tega denarja premalo, zato smo se obrnili po pomoč še na naše očke in mamice. Ker Dedek Mraz rabi za svečano pogostitev lepo okrašeno jelko, smo mu tudi to oskrbeli.

Dolgočasni dnevi so počasi minevali in približal se je zadnji dan pouka v letu in težko pričakovani prihod Dedka Mraza.

Ker smo dobro vedeli, da Dedek Mraz pri pripravljanju nima rad, če mu stoji kup družbi pod nogami, smo vzeli smreke, ki smo jih spletili iz venekovih vejic in rdečih vrtnic in odšli v Prešernov gaj.

Tam smo pred spomeniki počastili spomin na Simona Jenka, dr. Franceta Prešerna in padlih bazoziških žrtev. Posamezne učence so recitirale pesmi, Prešernu pa smo recitirali kitico »Zdraviljice« vsi.

Po svečanosti nas je sprejel tovariš Franci z značno puško. Postavili smo se v vrsto in drug za drugim streljali v cilj. Kdor je zadel, je streljal večkrat. Vsi nestrpni smo se vrnili v šolo. Pred razredom je stražila

Dedkova straža — čistilke, ki smo nas spustile v razred šole, ko smo se popolnoma umirili.

Veliko presenečenje! Na naših klopek so se vrstile na prtičkih s šunko obložene zemljice in piškoti. Iz velikega lonca na oknu pa nas je vabil sladk čaj. Kar vroče nam je postalo po tako izdatni in dobri zakuski. Tedaj pa se je pokazal tudi Dedek Mraz in prižgal lučke na drevesčku. Z njegovim dovoljenjem smo povabili v razred tudi čistilke, jim želeli zadovoljno novo leto in jim podarili okrašeno jelko.

Po njihovem odhodu je začel klicati Dedek Mraz učence. Vsak je potegnil listek in si izžrebaj darilo. Mnogi so bili svojih daril veseli, le nekateri so se bolj žalostno držali. Toda tudi njim je zasijal obraz, ko jim je Dedek Mraz obrazložil, da so prav najmanjša darila zbrali učenci z največjo ljubeznijo. Zapeli smo še narodno pesmico in se z novoletnimi voščili poslovili od Dedka Mraza.

Jakob Krenčar
III. razr. osn. šole Kranj

„Svoboda“ Primskovo je vendar začela . . . „Via Mala“ na odru v Bohinjski Bistrici

Ob uprizoritvi Jurčičevega „Desetega brata“

Navajeni smo bili, da je igralska družina na Primskovem začela svojo sezono vsako leto že novembra. Letos pa žal ni bilo tako.

Zadnjič smo mimogrede pripomnili, »da dramska sekcija je dolgo časa pripravila igro za igro — pa nobene ne uprizori«. Morda je bila ta opazka ostra, a vendar nekoliko upravičena. Gledališčniki — amaterji s Primskovega so že pred več meseci začeli z vajami in pripravami za uprizoritev »Matur«. Zaradi mnogih vzrokov (menda objektivnih) pa do te ni prišlo.

Mislili smo že, da je v delovanju društva, predvsem pa v delovanju igralske družine prišlo do nezdravega zastaja. Uprizoritev Jurčičevega »Desetega brata« zadnje soboto in nedeljo v preteklem letu pa je pokazala, da ni tako. Društvo je imelo sicer težave — predvsem z dvorano — vendar to ni bistveno vplivalo na življenje gledališke družine.

Znano je, da je dvorana na Primskovem silno slabo ogrevana. V tistih primitivnih pečeh morajo po ves dan kuriti, da je vsaj malo možno nastopati. Javno silno draga in prav zaradi tega so morali prenehati tudi s kino predstavami. Sedaj so to nekako uredili. DPD »Svoboda« in TVD »Partizan« sta se zedinila, da bosta uporabljala dvorano skupaj — je premakljive stole bo treba kupiti, kar bo seveda zopet stalo — in da bodo s pomočjo LOMO in Zadruga (ki je lastnik te zgradbe) — vendar dokončno uredili parno ogrevanje, saj je del instalacij že dolgo vgrajen.

No pa se vrnimo nazaj na uprizoritev »Desetega brata« (v Klemenčičevi dramatisaciji), s katero so člani dramske sekcije »Svoboda« Primskovo otvorili svojo sezono. Delo samo je znana ljudska igra, zato ni tako zahtevna, posebno ne za društva, ki imajo zadosno število igralcev — (teh je pa na Primskovem dovolj).

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Uprizoritev je zelo dobro uspela in priznati moramo, da so dali mladi igralci prav vse iz sebe. Posebno posrečeni so bili nekateri množični prizori, zlasti prizor, ko vstopi Deseti brat.

Jesenice

V minulem letu je imela LU na Jesenicah 16 predavanj. Domači, predvsem pa ljubljanski predavatelji so imeli zanimiva strokovna, ekonomska, politična, kulturna in druga predavanja. Najbolj obiskano je bilo predavanje prof. Draga Ulage, ki je govoril o smučanju. Ljudska univerza je imela tudi tečaj angleškega, francoskega in nemškega jezika. Z letošnjim šolskim letom pa je uvedla tudi strojepisni in stenografski tečaj.

potrebno za dobro predstavo na vaškem odru stotisočakov za sceno).

Med nekaterimi gledalci smo slišali ugovor, da vidimo na odru v Bohinjski Bistrici zgolj drame — nikdar pa ne kake burke. Morda bi bilo res treba včasih seči po kakih dobrih komedijah, toda igralci v Bohinju dobro vedo, da so oni tisti, ki oblikujejo okus svojih gledalcev. In tega so oblikovali do takšne mere, da imajo tudi pri težki psihološki drami, kakršna je »Via Mala« all pri Cankarjevih delih, nabitno polno dvorano.

Kritična opazka NA ROB

NAMESTO

»OBRAZOV IN POJAVOV«

Vse se je zgodilo še v starem letu. Upravni odbor Gostinske zbornice v Kranju je imel sejo, kamor so povabili tudi našega novinarja, potem pa mi je telefoniral tajnik Zbornice... Ni me našel.

Spraševal je, če je članek o seji že napisan. Rad bi ga namreč, preden gre v tisk, še pregledal, ker »novinarjem ne upa«.

Ker mu takrat nisem mogel povedati svojega mnenja o njegovih nazorih, naj mi bo dovoljeno, da danes — za uvod v novo leto — napišem nekaj o teh »cenzorskih manirah«, oziroma proti njim.

Pri nas je še vse preveč razširjeno mnenje, da novinar ni nič drugega kot registrator dogodkov, tehnična oseba, ki posreduje določena mnenja in sklepe v stolpce določenega časopisa. Zato ni čudno, da se večkrat pojavi težnja po kontroli »novinarskih proizvodov«.

Če bi se ocenjevalo novinarja kot javnega delavca, ki dela in piše »po svojem prepričanju in z globokim čutom odgovornosti, ki ne dopušča, da bi se vnašalo v javnost karkoli izmišljenega, nepreverjenega ali lažnivega« (iz novinarskega moralnega kodeksa, osvojenega na zadnjem plenumu Zveze), potem do takih in sličnih pojavov prav gotovo ne bi prišlo. Toda, žal, marsikje novinarja ne ocenjujejo tako in to nam pokaže tudi zgornji primer.

Pri svojem delu naleti novinar na druge čudne in nerazumljive stvari. Tako n. pr. pred kratkim direktor Jeseniške železarnice ni hotel spustiti v tavnaršne obrate nekoga novinarja, predsednik ljudskega odbora v Kamniku pa se je »botaviljal dati našemu novinarju kakršnokoli izjavo. (Zakaj? Ima morda tudi on z njimi »slabe izkušnje«?)

Toda nazaj k stvari! Če bi članek o seji Upravnega odbora Gostinske zbornice — ki ga mimogrede povedano objavljamo v današnji številki neprebrtanega — dal pred objavo pregled, bi mar to pripomoglo k objektivnejšemu poročanju? Po dosedanjih izkušnjah sodeč — ne! Pri takih in podobnih »izkušnjah« cenzure se namreč največkrat teži, da se retuširajo vse slabe strani v članku in da se piše o vsem le dobro. Komu bi torej služil novinar, ki bi dopustil tako ali podobno »cenzuro«? Resnici prav gotovo ne! Novinar pa mora služiti predvsem resnici.

Res pa je, da ima marsikdo, ki se razburja na novinarje, marsikdaj prav. Pojavljajo se razni »novinarji« in dopisniki, ki se imajo za novinarje, in pišejo o vsem, kar je res in kar ni. V lanskem decembru smo lahko prebrali v »Pavilhu« razne neslanosti na račun vodstva kranjskega Mladinskega doma in na račun OZZ. Človek, ki je pisal te bedarije, je že s tem pokazal, da ne spoštuje ni t osnovnih moralnih pravil, ki so običajna v odnosu med normalnimi ljudmi in da torej ne more biti novinar, ker eno je objektivno poročanje, drugo pa je napihovanje samo ene — morda neblstvene in nepomembne — plati celokupnega problema, samo da bi se ustvaril videz senzacije.

Proti takim ljudem se moramo boriti vsi — vsa javnost in ml novinarji. Samo posploševati pa nikar, kajti drevo še ni gozd!

S. Beznik

Prizor iz Jurčičevega »Desetega brata«

Maks Koželj - slikar ali obrtnik?

Ob njegovi razstavi v Mali galeriji

Kamniški slikar Maks Koželj nam je zopet dokazal, da kljub svoji visoki starosti (nad 70 let) še vedno krepko vihti svojo palto in čopiče ter da še vedno spada med najmarljivejše slovenske slikarje.

Ni dolgo tega, kar je imel svojo razstavo v Ljubljani in pred dnevi se nam je zopet — s svojimi najnovejšimi deli — predstavil v Mali galeriji. Razstavil je izključno akvarele, ki kažejo, da se je že popolnoma vkoreninil v svoji novi — lopačisti tehniki. Ta tehnika se je doslej uporabljala v glavnem pri oljih, Koželj pa nas je presunil, da se da izredno dobro uporabiti tudi pri akvarelih, posebno pri tistih z gorskimi motivi (zelo lep primer za to je njegova slika »Triglavska stena«, kjer je skoraj s fotografsko točnostjo lahko prikazal skladasti sestav te stene).

Koželjeva razstava pa ni privabila samo številnih obiskovalcev — gledalcev (okoli 5000), ampak je vzbudila v časopisju tudi nekaj kritike.

Posebno markantno in ogorčeno se je dvignil nek »estetsko izobražen« možak (verjetno kakšna budni študent umetnostne zgodovine, ki se čuti poklicanega obratni vsakogar, ki mu ni po godu) in v »Ljubljanskem dnevniku« ostro odklonil Koželjevo umetnost, češ, »da je to ročno razmnoževanje skoraj na pamet in vedno enako naslikanih motivov« zanj osladno.

Kaj in kako upodablja Koželj? Njegovi akvareli in tudi olja (bavi se izključno s tema dvema tehnikama) izražajo vedno nekaj tonlega, vselega in lepega (lahko bi rekli celo idealizirano lepega). Barve, ki jih uporablja, so svetle — včasih celo malo kričave — in vse slike so delane v jasnem sončnem vremenu. Motivsko se držijo pokrajn, predvsem pa gorskega sveta.

Vse to daje Koželjevemu umetniškemu opusu izraz nekakšne enoličnosti, monotonosti.

Zakaj se ukvarja Koželj le s slikanjem lepote našega gorskega sveta, naših Julijcev in Grinjavcev — in vedno v soncu in jasni? Gotovo je ta »težnja« globoko pogojena po osebnem čustvovanju in občutju umetnika samega, to ima svoj vzrok v njegovi duševnosti sami. Neke — in sicer ljubezen — mora čutiti slikar do gora, da vedno in vedno zahaja v njih kraljestvo in ga upodablja s tako prizadevnostjo (saj gore nikakor niso tako hvaležen motiv in tako lahko upodobljive). In tudi to, da jih prikaže v sončnih, toplih in pisanih barvah — idealizirano rano — ima svoj subjektivni vzrok: slikar jih pac takšne občuti, doživlja in ljubi. Zato je mnenje Dnevnikovega

kritika, »da je slikar brez duševnega odnosa do planin, ki jih slika« — ne samo napačno, ampak celo žaljivo.

Res je, da se Koželj ne bo nikdar uveljavil v krogih »velikih umetniških osebnosti«. — Nihče tudi ne bo trdil, da spada med »največje slovenske slikarje«. Vendar s tem še ni rečeno, da Koželj nima nobene vrednosti (nekako tako ga hvalijo prikazati Dnevnikov kritik in France Zupan v »Slovenskem poročevalcu«).

Ne smemo biti pristranski! Če že poudarimo, da Koželj s svojim večnim interpretiranjem gorskega sveta, z več ali manj istimi barvami in tehniko »odvrača estetsko izobraženega gledalca«, ki se mu zdijo umetniške stvari preosladne — moramo tudi pripomniti, da je Koželj najbolj ljudski, med preprostimi prebivalstvom najbolj priljubljen in najbolj znan slovenski slikar. Njegove slike nam preprosto človek razume, jih ljubi, občuduje in se ob njih duševno sprosti — ne dobi manjvrednostnih kompleksov — ali pa zaničljivega posmeha, kot ob umetninah večine naših »sistov« od Kregarja pa do Spacala.

Da pa ne bo kdo napak razumel! Nikomur nočemo odvzeti slave in nikomur je nočemo neupravičeno pridajati. Tako kot čutimo potrebo po dobrih ljudskih igrah, po dobrih ljudskih povestih, čutimo tudi v upodabljanju umetnosti potrebo po dobrih umetninah, ki so dostopne vsem ljudem — ne samo »estetsko izobraženim«.

In če ničesar drugega je Koželj vsaj dober »ljudski slikar«.

A. Čebulj

Podgorci in Večer na vasi

Prejšnjo nedeljo popoldan smo v oddaji Radia Ljubljana zopet lahko slišali vaščane iz vasi Podgorci pri Kamniku. To je že njihov tretji nastop v radiu.

Najprej so pripravili oddajo Naši kmečki pevi in godci, potem Kmečko svatbo, sedaj pa Večer na vasi, v kateri nam posredujejo živahni kmečki obččaj: ličkanje koruze — z množico šal, domslalic, zbadljivk, petjem in glasbo. To sicer ni nikakršna prava radijska igra, je pa naravna interpretacija kočke pristnega kmečkega življenja.

Marsikdo, ki je poslušal to in prejšnje oddaje, ne bo verjel, da so jih v celoti pripravili vaščani sami — brez tuje pomoči, predvsem pa brez pomoči na tem področju »šolanih ljudi«. Vsebinsko tega Večera na vasi so pripravili sami in sami tudi zrežirali (največ dela je

Takrat je zavela z odra vsa toplina in robotost Jurčičevega kmeta.

Igro je zrežiral mladi Tavčar, ki je poleg tega igral tudi vlogo Lovra Kvasa. Kakor je mlad, je nalogo režiserja opravil zelo dobro. Tudi vlogo učitelja je zadovoljivo podal, vendar bi mu svetovali, da se podobnih vlog v bodoče izogiba, ker ne prista-

Pod vodstvom požrtvovalnega tovariša Ambroža redno vadijo še tamburaši in ženski pevski zbor, ki ga že dolga leta z uspehom vodi pevovodkinja Julka Mandelje.

Prostoroje v zgornji dvorani je pred kratkim dobila tudi najmlajša sekcija — strelska, ki pa še ni dovolj močna, da bi lahko samostojno delovala.

Tudi veliko stanovanj je v Žirovnici še brez vodovoda in veliko Žirovcev toči pitno vodo pri koritu, kjer napajajo živino.

Zato so se občani odločili, da si morajo čimprej zgraditi poslopje za osnovno šolo in gimnazijo ter povečati vodovodno omrežje, za kar so našli tudi popolno razumevanje pri OLO v

modernije urejena. V novi gimnaziji je prostora za šest učilnic, za fizikalno dvorano, rinalnico, posvetovalnico, zbornico, pevsko sobo, telovadnico in še dve manjši dvorani za laboratorijski pouk. Kmalu pa bodo dogradili še drugi del poslopja, v katerem bodo imeli osnovno šolo. Tako bo ta velika stavba, katero bodo imeli Žirovnčani, v ponos ne samo gimnazijo že skoraj dograjeno njim, temveč tudi vsej okolici. Ne bodo pa več dolgo čakali.

Na kamniški gimnaziji že nekaj mesecev intenzivno proučujejo običajne oblike šolskega dela in se skušajo dokopati do sodobnejših metod, predvsem go uporabe filma in diafilma pri pouku. Nabavili so si potrebna tehnična sredstva, vendar lahko sedaj predvajajo le omejeno število filmov, ker teh — zlasti povsem primernih za pouk — ni veliko in ker imajo za te namene le en prostor.

Kolektiv kamniške gimnazije pa je znan tudi zaradi zelo bogatega in pestrega delovanja izven šole. Letos deluje 8 različnih učnih krožkov, literarni krožek (ki tiska svoje glasilo »Mladi Kamničani«), tečaj roc-

— še žele podobnih oddaj.

Tudi sezona lutkovnega gledališča je pričela

V Žirovnici gradijo

Gimnazija bo kmalu pod streho

Pod vodstvom požrtvovalnega tovariša Ambroža redno vadijo še tamburaši in ženski pevski zbor, ki ga že dolga leta z uspehom vodi pevovodkinja Julka Mandelje.

Prostoroje v zgornji dvorani je pred kratkim dobila tudi najmlajša sekcija — strelska, ki pa še ni dovolj močna, da bi lahko samostojno delovala.

Tudi veliko stanovanj je v Žirovnici še brez vodovoda in veliko Žirovcev toči pitno vodo pri koritu, kjer napajajo živino.

Zato so se občani odločili, da si morajo čimprej zgraditi poslopje za osnovno šolo in gimnazijo ter povečati vodovodno omrežje, za kar so našli tudi popolno razumevanje pri OLO v

modernije urejena. V novi gimnaziji je prostora za šest učilnic, za fizikalno dvorano, rinalnico, posvetovalnico, zbornico, pevsko sobo, telovadnico in še dve manjši dvorani za laboratorijski pouk. Kmalu pa bodo dogradili še drugi del poslopja, v katerem bodo imeli osnovno šolo. Tako bo ta velika stavba, katero bodo imeli Žirovnčani, v ponos ne samo gimnazijo že skoraj dograjeno njim, temveč tudi vsej okolici. Ne bodo pa več dolgo čakali.

Na kamniški gimnaziji že nekaj mesecev intenzivno proučujejo običajne oblike šolskega dela in se skušajo dokopati do sodobnejših metod, predvsem go uporabe filma in diafilma pri pouku. Nabavili so si potrebna tehnična sredstva, vendar lahko sedaj predvajajo le omejeno število filmov, ker teh — zlasti povsem primernih za pouk — ni veliko in ker imajo za te namene le en prostor.

Kolektiv kamniške gimnazije pa je znan tudi zaradi zelo bogatega in pestrega delovanja izven šole. Letos deluje 8 različnih učnih krožkov, literarni krožek (ki tiska svoje glasilo »Mladi Kamničani«), tečaj roc-

ratorijski pouk. Kmalu pa bodo dogradili še drugi del poslopja, v katerem bodo imeli osnovno šolo. Tako bo ta velika stavba, katero bodo imeli Žirovnčani, v ponos ne samo gimnazijo že skoraj dograjeno njim, temveč tudi vsej okolici. Ne bodo pa več dolgo čakali.

Poslopje nove gimnazije v Žirovnici med gradnjo

O delu kamniških dijakov

Na kamniški gimnaziji že nekaj mesecev intenzivno proučujejo običajne oblike šolskega dela in se skušajo dokopati do sodobnejših metod, predvsem go uporabe filma in diafilma pri pouku. Nabavili so si potrebna tehnična sredstva, vendar lahko sedaj predvajajo le omejeno število filmov, ker teh — zlasti povsem primernih za pouk — ni veliko in ker imajo za te namene le en prostor.

Kolektiv kamniške gimnazije pa je znan tudi zaradi zelo bogatega in pestrega delovanja izven šole. Letos deluje 8 različnih učnih krožkov, literarni krožek (ki tiska svoje glasilo »Mladi Kamničani«), tečaj roc-

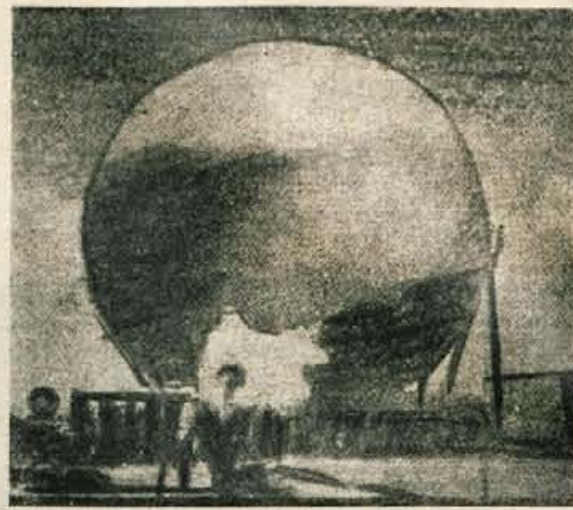

Povest o Udenborštu

ZANIMIVOSTI

CUDEN LABORATORIJ

V bližini Gulvestone-a, v Teksasu, so izdelali zanimiv laboratorij, ki ima obliko velike žoge, visoke 15 metrov. V njej znanstveniki raziskujejo vremenske prilike in sicer tako, kakršne sami žele. To dosežejo na ta način, da sferični balon — laboratorij, — napolnijo z vodnimi hlapi nasiče-

nim zrakom. Potem pritisk v balonu hitro znižajo v taki meri, da dobe oblak, kakršnega potrebujejo za raziskovanje. S posebnimi aparati dobijo potem tudi vse potrebne podatke. Znanstveniki upajo, da bodo kmalu odkrili skrivnost, kako nastane dež ter da si bodo potem ljudje lahko na ume- ten način prilagodili vremenske prilike.

NAJDRAŽJI KONJ NA SVETU

Konj, angleške pasme Fastun, ki je bil prvi na eni največjih konjskih dirk »Tisoč gvinej«, je bil prodan angleškemu rejcu Antonu Askiju za 37.000.000 francoskih frankov. To je najvišja vsota, ki je bila do danes izplačana za čistokrvnega konja.

NAŠLI SO PLANET, KI SE JE IZGUBIL PRED 50 LETI

S pomočjo najmodernejših strojev za računanje z elektronskimi možgani in novim teleskopom, so zvezdoslovci v Chicagu spet našli planet Atalijo, ki se je izgubil pred 50 leti. Planet so prvič videli leta 1903.

ja vedno bolj slabi in da njihova proizvodnja pada. Bor kot izrazito svetlobno drevo raste na redko, tla malo obsekuje, jih ne gnoji, donosnost zemlja- šča pa je vedno slabša. Zaradi tega gozdarji streme, da gojijo mešani gozd, v katerem bodo zastopani iglavci in listavci. Lepe primere naravnega mešane borovega gozda v prav dobrem razvoju imamo že pri Podbrezjah in tudi v »Dobravi« ob izlivu Tržiške Bistrice v Savo. Z obsežnejšimi gozdno-kurturnimi deli pa so v Udenborštu pričeli že 1953. leta.

Ing. F. J.

„ŠESTO ČUTILO“ - ni več skrivnost

Nekateri popolnoma slepi ljudje se lahko gibljejo ne- verjetno svobodno. Zakaj? Znanost dolgo ni mogla tega odkriti. Opazovali so kako lahko slepi žive brez vodiča in hodijo okoli brez psa, včasih celo brez palice in kako obču- tijo z nekim instinktom vsako večjo prepreko, zid, stopnišče ali avtomobil. Znajdejo se še v tako prometni ulici, sami vstopajo v tramvaj ali avtobus in sami opravljajo razna dela. Obstoječe so razne hipoteze o teh čudnih lastnostih. Nekateri zdravniki in fiziologi so menili, da je to neko »šesto čutilo« ali čut za prostor, katerega sedež je v koži. Drugi so mislili, da je to čutilo v sprednjem delu lobanje in da ono predočuje vsako nevarnost, ki preti človeku v višini njegove glave. Skupno je bilo okoli dvajset raznih hipotez.

Pred kratkim pa je dunajski specialist za eksperimentalno psihologijo dr. Koler objavil rezultate svojih dolgotrajnih raziskavanj o »čutu prepreek«. Dognal je, da je »šesto čutilo« v ušesu. Vsaka večja površina, ki se pojavi pred človekom od- bija zračne tokove, ki povzročajo nek šum, ki jih živčni si- stem ne občuti kot zvok, ampak ta šum opozarja slepega človeka na nevarnost. Do tega zaključka je prišel dr. Koler po številnih eksperimentih. Enemu svojih pacientov, ki je bil popolnoma slep, je pokrtil vso kožo razen ušesa in ga vodil do različnih prepreek. Slepi pacient je občutil vsako nevarnost. Ko pa mu je pokrtil še ušesa, njegov pacient ni občutil ničesar.

Na osnovi teh izkušenj je dr. Koler pred kratkim izdelal

ANEKDOTE

OPROSTITE VAŠE VELIČANSTVO

Glavni tenor Leo Slezak se je peljal na gostovanje. Nastopiti bi moral v operi »Pro- feta«. Stal je pri oknu vagona brzovlaka in čakal na odhod. V zadnjem trenutku priteče garterber in mu skozi okno potisne v časopisni papir zaviti predmet. »Kaj pa si prinesel, Fran- celj?« »Krona je, gospod komorni pevec, krona za opero »Profeta«.« »Je že dobro, Francej, pravi Slezak in spravi krono k ostali šari. — Sredi noči zbude pevca glasovi in ropot. »Car- rinsk revizija, pregled prtljage!« In že so tu. »Ali imate carini podvrženo blago?« »Ne, ničesar nimam, de pevec. »Odprite vendarle tale zavojček!« Jezen in zaspan odmotava Slezak, carinik pazljivo sledi njegovim gibom. Slezak dvigne papir, blešč profetove krono napolni kupa... Carinik stopi korak nazaj in dvigne roko h kapl: »Najponižnejša hvala, oprostite vaše veličanstvo!«

KAJ SI REKEL?

Ko je James Cook (Džems Kuk) na svojem potovanju okrog sveta leta 1769 prvič prišel na lepi otok Južnega morja Tahiti, je začuden opazil, da Tahitčani niso poznali koline. Vse njihovo orodje je bilo iz kosti, školjk, kamna ali iz lesa. Cook je otočanom iz svoje zaloge podaril nekaj železnih žebeljev. Tahitčani so se lepo zahvalili za žebelje in jih — posadili v zemljo. Imeli so jih za sadike posebno trde vrste lesa.

Na istem potovanju je Cook odkril peti del sveta — Avstralijo, to se pravi, spet jo je odkril, kajti obala je bila že znana mnogim pomorščakom, nihče od njih pa ni za njo slutil kontinenta in zato ni nihče niti stopil nanjo. Cookovi mornarji so privlekli na ladjo čudno žival, ki ji niso vedeli imena. Cook jih je po- slal nazaj na kopno z naročilom, naj poizvedo za ime živali. Pa so mu javili: Živali se pravi Kenguru. Sele mnogo let kasneje so ljudje spoznali, da ne pomeni v jeziku Avstralcev »Kenguru« nič drugega kot »Kaj si rekel?«

Udenboršt obsega danes okrog 1300 hektarjev štrnjene- ga gozda, ki se razteza na va- si Kokrica, Tenetiše, Letence, Goriče, Križe, Duplje, Strahin in Naklo. Zgodovino tega obšir- nega gozda najdemo v že zelo starih zapiskih. Največ gradiva pa je v knjigi A. Müllner — »Das Waldwesen in Krain«, v arhiviranih državnih arhiva v Ljubljani za Gorenjsko (jožefin- ski in franciscejski kataster) in v knjigi J. Zontar — »Zgodov- na mesta Kranja«.

V zgodnjem srednjem veku je ozemlje severno od Kranja in Radovljice do gorskih grebenov — pokrival gozd. Besedni kore- ni v krajevnih in ledinskih ime- nih »Brezje« ter »Dob« (star slovenski naziv za hrast), nam govore, da je bil tu nekoč hra- stov in brezov gozd (Brezje, Podbrezje, Dobrava, Duplje — itd.).

Ob nastajanju fevdalizma pri- nas ta gozd ni bil razdeljen fev- dalcem. Pridržal si ga je vladar kot kronsko darilo. Iskali pa so nove obdelovalne zemlje, zato so drevje izsekavali in gozd se je počasi krčnil od Tržiške Bi- strice proti Naklu, od Kranja proti severu in od potoka Bele na vzhod in zahod proti Tene- tišam in Goričam. Tako se je izoblikoval današnji Vojvodin gozd ali Udenboršt, kakor ga imenuje ljudstvo.

Leta 1396 je dal vojvoda Vi- ljem gozd v upravo mestu Kra- nju. Sam si je pridržal v njem le lovsko pravico. Meščani Kra- nja so smeli v Udenborštu se- kati le stara poškodovana de- bla, ki jih je podrl veter ali sneg. 1521. pa je Karel V. pre- povedal meščanom drvariti v Udenborštu.

Nadvojvoda Karel (1564—1590) je želel zboljšati gozdno gospo- darstvo. Postavil je posebnega nadgozdarja s sedežem v Ra- dovljici, nato pa v Ljubljani.

Za kratek čas

BRIDKA RESNICA

Oliver Cromwel je imel veli- časten prihod v London. Spre- jela ga je ogromna množica. Cestitali so mu na vseh koncih in krajih, on pa jim je takole odgovoril: »Ali mislite, če bi me peljali na vislice, da bi bilo manj ljudi?«

KONCERT IN ZABAVA

Neki čelist je rekel dami: »Ali boste prišli na moj kon- cert, milostljiva?« »Na žalost ne morem, žalu- jem.« »Nič hudega. Ali mislite, da je moj koncert zabava?«

Zgodovinski viri nam torej

OPERACIJA CICERO

ni bila nemški vojvinski podvig

BRITANSKI POSLANIK »ZBIRA« UKRADENE DOKUMENTE

Britanski ambasadi v Ankari sta pripadali dve poslopji na precej strmi vzpetini v diplomatski četrti mesta. V prvi zgrad- bi so bili poslaniškovi prostori. Stanovanje gospoda Knatsbulla je bilo v drugem nadstropju, uradi pa v prvem. Gospod Knats- bull je živel skupaj z ženo in hčerko. Žena je bila inteligent- na, a po naravi precej razburljiva in nervozna. Hčerka pa je delala v očetovi pisarni, ki je bila v prvem nadstropju. Ukvar- jala se je s šiframi, kar je bilo v vojnem času odgovoren in kočljiv posel. Ona je tudi posredovala zvezo med posamezni- mi uradi v sosednji zgradbi in privatnim kabinetom svojega očeta. Prav v tem kabinetu naj bi po Mozychevem pripove- dovanju bila blagajna, iz katere je Cicero tihotapil dokumente.

Kakšna je torej resnica?

Gospod Knatsbull je najprej odbral dokumente, ki naj bi bili »ukradeni« in nato pomagal R.—u pri fotografiranju. Mo- zyich pa je vse noči razvijal filme in pisal poročila Berlinu, v katerih tudi ni zamočal svojih zaslug. Bil je preobremenjen z delom in pritoževal se je nad nevhvaležnostjo svojih šefov Kaltenbrunnerja in Ribentropa, ki mu nista z ničemer hotela priznati njegovih velikih zaslug za domovino.

Praden pa je te dokumente poslal v Berlin, jih je zmago- slavno pokazal tudi von Papenu in Jenkeju, ki nista prav ve- dela, ali naj pomilujeta njegovo naivnost ali naj se mu pri- družita v navdušenju.

Vsak večer je tudi Elizabeta pripravila svoje poročilo, v katerem je do potankosti opisala Mozyicheve pripombe, reagir- ranje von Papena, poslednja navodila iz Berlina itd.

Tako so torej vsi ti ljudje v razkošnih pisarnah, okrašenih s Hitlerjevimi portreti in nemškimi zastavami, igrali v tisti burni dobi dvojno ali trojno igro. V glavnem so jo isti ljudje tudi po vojni dobro izvozili, saj njihovi mrtvi šefi, Hitler, Ri- bentrop, Kaltenbrunner in Himmler, niso mogli ničesar več povedati. Von Papen, ki je bil na nürnberškem procesu osvo- bojen, sedaj v miru dokončuje svoje spomine in se ponovno pripravlja za vstop v politično arena; Ribentroppov zet Jenke je po vojni živel na Portugalskem in se je pred enim letom na avtomobilski vožnji po Turčiji smrtno ponesrečil; Mozyich služi milijone s svojo knjigo o operaciji Cicero, a Elizabeta, sedelavka angleške tajne službe, živi sedaj v sovjetski coni Nemčije.

Januarja 1944 je šef sovjetske trgovske misije v Istanbulu, ki je bila v resnici le slabo kamuflirana sekcija sovjetske vo- jenske službe, sprejel uglednega turškega uvoznika in izvoz- nika, ki je že prej vzdrževal trgovske stike s Sovjeti. Tokrat je obiskal Ruse z drugačnim ponudbo. Prodajal jim je doku-

mente iz železne blagajne nemškega ambasadorja, toda ni si izmislil take pravljice kot Mozyichev Cicero, da bi jih pre- pričal. Verzija turškega obiskovalca je bila mnogo verjetnejša. Vinogradov, Kulajenkov in ostali člani misije pač niso bili taki naivneži, da bi verjeli vsaki bajki. Turški trgovec je zadevo takole pojasnil:

»V nemški ambasadi v Ankari imam dobrega prijatelja, ki že dolgo ni več prepričan v zmago tretjega Reicha in ki menda še nikoli ni bil nacist. Ima pač razloge, zaradi katerih ne ljubi voditeljev svoje države. Dom so mu porušile bombe in ko se bo po vojni vrnil v Nemčijo, ne bo imel ne strehe, ne denarja in ne službe. Prav zaradi tega bi si tu, na nevtralnem ozemlju, rad preskrbel nekaj denarja za tiste črne dneve. Pravi, da s tem ne bo nikomur škodil. Akcija za skrajšanje vojne se po njegovem ne more imenovati izdajstvo, kjer bo rešila morda na tisoče življenj.«

Rus ni bil ravnodušen do iskrenosti svojega obiskovalca. Bolje kot kdorkoli drug je vedel, da pomeni ta »človek« v nemškem poslanstvu redko ptico, ki jo sovjetski diplomati in konzularni uslužbenci že več kot leto dni zamažajo iščejo.

Na nekem zaveznikem sprejemu sredi marca se je eden vojnih atašeev, ki je dobro obvladal ruščino, razgovarjal z očarljivo in inteligentno ženo sovjetskega pomorskega atašeeja Rodinova (Rodinov je bil kasneje ruski delegat na konferenci v San Franciscu), ki je vedela za marsikatero skrivnost di-

plomatskih krogov. Med smehom mu je ta dama dejala: »Vaše poslanstvo pa slabo čuvate, saj nosijo iz njega dokumente, kot da bi bila vsa vrata na široko odprta!«

Anglež je ob teh besedah pobledele. Da mu žena ruskega diplomata, ki je sicer tako diskretna in molčeča, reče kaj ta- kega, potem morajo biti tu že globlji vzroki. Prisiljeno se je nasmejal, ko ji je odgovoril: »To so pač natolcevanja nekoga, ki bi bil rad interesanten.«

Ob povratku v svoj biro pa je takoj odhitel v angleško ambasado. Sir Knatsbull ni bil niti malo iznenaden.

»Da, res so zmanjkali nekateri nepomembni dokumenti, res pa je tudi, da Kusi take stvari radi dramtizirajo,« je ravnodušno odgovoril.

V istem mesecu je tudi nek neposredni sodelavec ameriške ambasade pri svojem sovjetskem »prijatelju« zvedel nekaj o »krajci«, ki se baje dogaja v eni zaveznikih ambasad.

3. ali 4. aprila je prvi sekretar Sovjetske ambasade v Wa- shingtonu, v razgovoru s State departmentom, izrazil občudo- vanje svoje vlade zaradi nekaterih aluzij Winstona Churchilla, v zvezi z morebitnim zmanjšanjem zaveznikih pošiljk orožja Rusiji, in to zaradi predvidenih obsežnih vojaških operacij v Evropi. Mislil je na znano Churchillovo izjavo pred tajnim komitejem, s katero je bil seznanjen tudi ambasador ZDA v Londonu. Beleško o tem je prejel tudi Sir Knatsbull Hugesen v Ankari. Moskva pa je zvedela za to izjavo naravnost iz nemške ambasade, kateri jo je posredoval Cicero.

V tem zagonetnem poslanstvu III. Reicha, kjer je vsak uslužbenec nastopal v dvojni ali trojni vlogi, in bil naprodaj vedno najvišjemu ponudniku, je bil tudi človek, ki je v marcu 1944 postal »oko Moskve«. »To je bila vojaška oseba in jaz še vedno ne morem razkriti njene identitete. Prav ta človek zavzema danes važno mesto v Zapadni Nemčiji (ker nikoli ni bil komunist) in lahko si mislite, da bi mu tako odkritje ško- dovalo in ga privedlo celo pred sodišče«, pravi o njem Torest Glean Campbell.

»Naj vam zadošča, da govorim o njem kot o dokaj po- membnem uslužbencu poslanstva, ki je imel vsakodnevne zveze z admiralom von Marowitjem, pomorskim atašeejem, kakor tudi z generalom Kettenbeilom, starim Oberst-generalom Ro- dejem, letalskim atašeejem Morello in z mladim oficirjem Beckingom. Zaradi jasnosti ga bom imenoval samo P., po nje- govi začetnici.«

Rusi niso potrebovali mnogo časa, da so se prepričali o nepomembnosti Cicerovih dokumentov in poročil. Dokaze za to je zbral neki Engel.

17. marca 1944 je sovjetska ambasada javila Moskvi: »Engel ima dokaze. Davidov nakit je lažen in brez vrednosti. Donav- ska zveza je bolj zanimiva.«

Ime Engel — Angel se je brez dvoma nanašalo na Eliza- beto. Nihče drug razen nje ni namreč mogel vedeti, da je zadeva Cicero umetna spletko, da je David lažen in njegova poročila brez vrednosti.

(Konec prihodnjic)

Poročila poslušajte vsak dan ob 6.05, 7., 15., 19. in 22. uri.

Nedelja, 9. januarja: 8.00 O športu in športnikih dr. Šef: Telesna vzgoja, šola in higiena otrok. 9.00 Otroška predstava: Obuti maček (po pravljici C. H. Perraulta, napisal N. Kurec). 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.00 Pol ure za našo vas. 13.30 Zeleli ste — poslušajte! 15.30 Po naši lepi deželi — Silvo Matelič: S poti po Dalmaciji. 17.30 Radijska slušna igra: Dobri ljudje.

Ponedeljek, 10. januarja: 6.35 Slovenske narodne poje Tri Polonce in baritonist Miro Gregorin. 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Solska ura za nižjo stopnjo — Zvone Kržišnik: Junaška vas. 12.00 Kmetijska univerza — Potočnik Martin: O odkazovanju drevja za posek. 13.00 Nova knjiga. 15.30 Solska ura za višjo stopnjo — Trojanska cesta pripoveduje (pripravil prof. Janko Orožen). 16.10 Utrinki iz literature — Karel Capek: Ukradeni akt. 16.30 Zeleli ste — poslušajte! 18.00 Radijska univerza — dr. Vilko Novak: Noša primitivnih ljudstev. 20.00 Zunanje politični feljton: Avstrijski socialisti pred novimi nalogami.

Torek, 11. januarja: 6.35 Slovenske narodne pesmi. 11.15 Cicibanom — dober dan! — 12.00 Kmetijski nasveti. 12.10 20 min. z Veselimi godci. 16.10 Utrinki iz literature — Hermen Vouk: Kapitana odstavijo. 16.30 Zeleli ste poslušajte! 18.30 Športni tehnik. 20.10 Filmske melodije. — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 12. januarja: 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Solska ura za višjo stopnjo: Trojanska cesta pripoveduje — (pripravil prof. Janko Orožen). 12.00 Kmetijska univerza — Ing. France Adamič: Asanacija sadjarstva. 13.00 Jezikovni pogovori. 14.00 Gledališče in filmi. 15.30 Solska ura za nižjo stopnjo — Zvone Kržišnik: Junaška vas, reportaža. 16.10 Utrinki iz literature — Haldun Tanir: Minuta pred polnočjo. 16.30 Zeleli ste — poslušajte!

Četrtek, 13. januarja: 11.15 Za pionirje. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Ljudsko prosvetni obzornik. 15.30 Tečaj francoskega jezika 17. lekcija. 16.10 Utrinki iz literature — Vladimir Bartol: Iz tržaških humoresk. 19.00 Okno v svet: Južni Vietnam. —

20.15 »Četrtek večer«. 21.00 Literarni večer: R. M. Rilke.

Petek, 14. januarja: 6.30 Pregled tiska. 11.15 Cicibanom — dober dan! 12.15 Slovenske narodne pesmi. 13.00 Na straži: Med gorskimi reševalci. 14.00 Za pionirje — Josip Jurčič: Jurij Kozjak (priređil Vasja Ocvirk). 16.10 Utrinki iz literature — Ignazio Silone: Prgišče robidnic. 18.30 Iz kolektivov za kolektive: Kako upravljajo v Zenici. 18.45 15 minut z Avgustom Stankom. 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.

Sobota, 15. januarja: 6.35 Pred mikrofonom so: Stirje fantje in Veseli godci. 11.15 Pisan drobiz za pionirje. 12.10 Pojo in igrajo Pohorski fantje. 13.00 Okno v svet: Afganistan. 18.10 Utrinki iz literature — A. S. Gribojedov: Gorje pametnemu. 16.30 Zeleli ste — poslušajte! 18.00 Jezikovni pogovori. 18.40 Igrata tumburaški orkester. 20.00 Pisan sobotni večer.

GLEDALISCE

Prešernovo gledališče Kranj

Sobota, 8. januarja ob 20. uri: Izven — Saroyan — Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Jelica Stardova. — Mladini prepovedano!

Nedelja, 9. januarja ob 16. uri: Izven in za podeželje. — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Brilljantin«.

Torek, 11. januarja ob 16. uri: Zaključena predstava za tovarno »Iskra« Kranj — Saroyan, Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Nada Bavdaževa. — Mladini prepovedano!

Sreda, 12. januarja ob 16. uri: Zaključena predstava za tovarno »Iskra« Kranj — Saroyan, Sartre — »Glejte, Amerika!« — Lisa — Jelica Stardova. — Mladini prepovedano!

Četrtek, 13. jan. ob 16. uri: Zaključena predstava za gimnazijo Kranj — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Brilljantin«.

Nedelja, 16. jan. ob 16. uri: Izven in za podeželje — Oscar Wüchner — »Pastirček Peter in kralj Brilljantin«.

Mestno gledališče Jesenice

Petek, 7. januarja ob 15. uri: Saša Skufca — Trnuljčica. — Za ljudske šole.

Sobota, 8. januarja ob 19.30 uri: Saša Skufca — Trnuljčica. Red I. Vstopnice so še v prodaji.

Nedelja, 9. jan. ob 15. uri: Saša Skufca — Trnuljčica. — Zveze z vlaki ugodne.

MALI OGLASI

Kupimo železno Wertheim blagajno 200—300 kg. Kmetijska zadruga Trebija, p. Gorenja vas nad Skofjo Loko.

Podpisani Franc Gros, Prebačevo 24, **preključem** osumljene besede zaradi kolesa tov. Ivan Kajzerja iz Prebačevega.

Iščem starejšo žensko — po možnosti upokojenko, za pomoč v gospodinjstvu. Ostalo po dogovoru. Lojze Vesel, Britof 1, p. Kranj.

Prodam emajlirano peč znamke »Lutz«, 1,20 m visoko, za 6000 din. Naslov v upravi lista.

Iščem perico na dom. Naslov v upravi lista.

Kmetijska zadruga Velesovo razpisuje za 1. februar 1955 —

mesto poslovodkinje. — Pismene ponudbe poslati na KZ Velesovo.

OBJAVE

DRUŠTVOM TVD PARTIZANA, ŠPORTNIM KLUBOM IN SEKCIJAM!

Vsem pripadnikom društev TVD Partizana ter pripadnikom vseh športnih klubov in sekcij!

Vsak športnik mora biti dvakrat letno zdravniško pregledan. V to svrhu je **INSTITUT ZA ŠPORTNO MEDICINO V LJUBLJANI** organiziral in uredil športne ambulante po vsej Sloveniji.

Sportne ambulante na Gorenjskem so sledeče:

1. **SPORTNA AMBULANTA KRANJ** se nahaja v Sektorski ambulanti Stražišče. Redni pregledi od 23. XII. 1954 so vsak četrtek od 15.—18. ure. Vodja ambulante dr. Bajželj Ivan.

2. **SPORTNA AMBULANTA JESENICE**. Redni pregledi vsak ponedeljek od 14.—19. ure. Vodja ambulante dr. Rosenstem Stanka.

3. **SPORTNA AMBULANTA KRANJSKA GORA**. Pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Volkbank Josip.

4. **SPORTNA AMBULANTA BLED**. Redni pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. De Gleria Jože.

5. **SPORTNA AMBULANTA RADOVLJICA**. Pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Slivnik Anton.

6. **SPORTNA AMBULANTA SKOFJA LOKA**. Redni pregledi vsako sredo od 17.—19. ure. — Vodja ambulante dr. A. Jenčič.

7. **SPORTNA AMBULANTA ZIRI**. Redni pregledi po dogovoru. Vodja ambulante dr. Karol Bernik.

8. **SPORTNA AMBULANTA TRZIC**. Redni pregledi vsak četrtek od 18.—19. ure. — Vodja ambulante dr. Zivec Stane.

Obiščite redno ter vestno svojo športno ambulanto in se posvetujte s svojim športnim zdravnikom!

Institut za športno medicino Ljubljana

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KRANJ
UPRAVA ZA GOZDARSTVO

išče uslužbenca za finančno knjigovodstvo

Plača po uredbi. Prednost imajo kandidati s popolno srednješolsko izobrazbo z ali brez prakse. Nastop službe takoj!

OLO Kranj, Uprava za gozdarstvo

Delovni kolektiv

NIKO Železniki

tovarne kovinskih in elektromehanskih izdelkov

čestita

vsem občanom in vsem poslovnim prijateljem

k prvemu občinskemu prazniku

Delovni kolektiv Usnjarne Železniki

želi

ob prvem občinskem prazniku

vsem občanom še mnogo uspehov pri nadaljni graditvi socializma

LESNO

INDUSTRIJSKO PODJETJE

IN

KMETIJSKA ZADRUGA

ČEŠNJICA

čestita prebivalstvu občine Železniki

k prvemu občinskemu prazniku,

ki ga bo praznovalo od 2. do 10. januarja 1955

★

Občinski ljudski odbor

Občinski komite Zveze komunistov

Občinski odbor SZDL

in

Občinski odbor Zveze borcev

Železniki

čestitajo prebivalstvu občine k prvemu občinskemu prazniku in jim žele še mnogo uspehov pri graditvi mogočne stavbe - nove socialistične Jugoslavije, v katere temelje so vzdane vse žrtve narodnoosvobodilne vojne